Масса а мехкашкара пролетареш, вiашагiкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкоми, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 60 (5186). | ЕРА, 18 май 1972 шу. | 2 кеп. | Газет арадувла 1923 шера дена

ПХЕ БЕТТА ЗАДАНИ КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пятилетка шоллагIча шера Нефтегрозненски мехкадьтта чахкдоккхучу заводе хьалхара могIиг дIалецаш Исаев Владимир Михайлович корте латтача № 25-1 болчу коммунистически къинхьегамна сийлен цIе лелочу установка технологаша. Мехкадьтта продукци арахецара пхе бетта задани кхоьчаш а ю кхин бетта чохь арахийцай цар эзараш тоннаш мехкадьтта продукци.

Иштта дика къахьегаш а церца ялх белхана Пирхус Рязанцева меценаса куйсалдина № 21-1 йолчу установкин коллективо. Пхе бетта задани ханал хьалха 15-ча мае, кхоьчашйина цо. Уьш юкъбиллича ах бетта планал совнаха цо арахецаргья бIеннаш тоннаш мехкадьтта сийлде продукци.

Р. ГОНЧАРОВА,

Новогрозненски мехкадьтта чахкдоккхучу завода плановой отдела экономист.

ЯХЬ ЙОАРЖАЕРАШ— КОММУНИСТАШ

СССР кхолла 50 шу дизара баха мабоаггIара накъдбаккхара лаьхха социалистически декхараш тIаьйцад республикан кхаш лелардераша. Уж толлина кхоачашделга дуккхачо дацъе юртарча къахьегамхошта юкъе шедра яхь йоаржаярах тийша хургда. ХIаьта хIара звене, бригаде, бохаме, из лоархIаме гIулакх вIаштIехьдаккхара йовхьо а эзараш юртара коммунисташ, колхозийн совхозийн партийни организацеш я.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхийта дIахо а тоадарах» болча ший соцаш тIа КПСС ЦК белгалдаьххар: «Яхь социализми коммунизми хьалгъара ерригача эташацка хинна а хинай, йолаш а юс дуккхача наьха творчески инициатива дегIайоалдара, социалистически коллективизма хьаяра иза бола средство йолаш» аьнна.

Тахан республика кхашка тоашкара хьокхин гайтам хьинаре къахьегаш ба Наьсарен района «Экажевский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено кулгалхо коммунист Костоев Я. Х., Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза баьцадараш кхедеча звено кулгалхо Шамилева З. М., Шелковской района «Коминтерн» колхоза тракторист Косогов М. И., дуккха кхибараш.

Яхьа из бовзаш пох найса пайда эце хоеш и Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза партийни организаци. Кхашка балхаш деча механизаторий къахьегама боагIача тайпара мах бу уххаа. Тахан котвайнкачул цIа ккоана каха хостаеш юкарг-йоле гIулакх IалашдаьІ — цул сийна байракх дIю колхозе, из вуьш: «сийнен тIа, пуция премиду. Цу лоорига чIоагIа, айду кхаш лелаерий хьиар.

[illegible] вал незаьа дIадаха доа [illegible] а премих, [illegible] путевка айча къахьегамхоара ньехза-бозам совбоаллига.

Цудухьа кIара шера кхашкин балхаш толеме чакхдоах коминтерновцаша. Иза иштта хургдар, нагахьа сайна колхози коммунисташа массанена тьохкам телаш болх ца боре, колхоза партком яхь вIаштIехьдаккхара даим йоакхо ца йоре.

Укх дешонка кхашка болх бераьшта юкъе шорагIа яхь йоаржаяра йаза терко ю Сунженски района «Ассиновский» совхоза, «Победа» колхоза, Гудермесски района «Октябра 40 шу», Шелковской района «Коммунизмага бола некъ», «Красный пахарь» яхача колхозий, дуккхача кхыча а партийни организацеша.

Бакъда из лоархIаме болх тесса лелабу цхьацадолча бохамий партийни организацеша. ХIанз а хайра хIама дац цар социалистически яхь йоржаейа коммунистий авангардни лоархIам лакхбара. Моральний материальний стимулех лерттIа пайда эцалга IалашдаI, йоакхо из кхашка бола берий.

Цу тайпара кхоачамбоадараш нийсду Наьсарен, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, иштта кхыча а районий цхьадолча бохамашка. Из гIулакх сиха эргадьаккха тоа ма дой юбилейни шера дика хьушкъан чубахьаргбац цар.

Укх шера 485 эзар тонн алат, 115 эзар тонн баьцадараш, 165 эзар тонн шекара свекла, 110 эзар тонн комсаш, иштта кхыйола юртбохама культураш кхее дош деннад республика кхаш лелардераша.

Укх шера бIаьстан балхаш тIехьадаьха дIадоладаь хьинар терпал дийча из дошкха декхар кхоачашде низвъала хургда. Цудухьа хIанз къаьстта лоархIаме да кхашкара балхаш махулла сихагIа чакхдахара, ердигача техниках бизза пайда эцара, хьатIаьынача культураштa доагIача тайпара Iунал дара, кхаш лелаерий болх кхетамца вIаштIехьбаккхара тIехьа хIара звене, бригаде, отделене шерра социалистически яхь вIаштIехьйоаккхийта. Кертторча даьхье из гIулакх де дезарде партийни организацеш яле а цу балха юстара латта йиш йолаш из колхозийн совхозийн профсоюзни, комсомольски организацеш, юртий Советаш.

Къаьст - къаьстача болхлоша, звеноша, бригадаша, бохамий бIаринача коллективаша шоайла яхь лелаергIолаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх.

Цу болха итгара лоархIаметI. хIор хан-ханнахьа балха итогаш ер да. Собранешка е дуккха нах гулбеннача моттиге из деш хилча боккха пайда бола пох. Яхье котбаьнкараьшта моральний материальни поощрени яра йоакхо еш хила беза бохамий кулгалхой, партийни, профсоюзни организацеш.

Сийлен доска тIа хьалтеха доакха къахьегамхой сурташ дуккхача дана ца хуьнаш, тIайша социалистически декхараш массанена дIа ца довзийташ, яхье баьккаб вьана дIо а хедий цул тIехагIа из дийцолийташ къаьст-къаьста моттигаь нийсду хIинз а. Яхь шерагIа йоаржара а, цунна кулгалдара а цхьайолча партийни организацеша кхетамца пайда шоц гойтера агитацеш.

Юртара агитатораши политинформатораши хIинз кIара дийнахь механизаторашка къахьегича дIа а ухаш царна еша информацеш, беседаш а декхарийла ба. Из шоаш деча хана социалистически яхье котбаьнкараш белгал е бохаш кхибараш цар сайна къахьегара тIакъьха беза цар Юбилейни хьуикъам кхебеш тахан кхашка бохкхача механизаторашта къчье ба дуккхача къамех бола нах. Цар декха вежарий хьисане вIаший новкъостал лоаттаду. Цунна пропаганда е еш пайда юкъера доттагIал чIоагIдара тIабераьбаь хила беза кхашка беш бола беррига агитационно-массови болх. Агитбригадай коллективаш каст-кастагIа хила еза механизаторашц болча.

Парте горкомаш, райкомаш, райисполкомаш, юрта бохама къахьегамхой профсоюзаш декхарийла а социалистически яхь йоаржаяра коллективаш оарцагIъахь, цунна кулгалдара даим тIахьожам лоаттабе, дохера хьайоагIа инициатива хьалхоаш социалистически яхье пайда лостам теха.

СССР хьаяь 50 шу дизара сийна

Грозненски металлотара завода болхлоша ерригa цхьай торокаш оарцагIъахь СССР 50 шу дуьача декха сийлена хьакъабаьхаре. Цу даьхье шерра социалистически яхь йоаржаяй завода болхлоша. Царна юкъе хьалха латтачарех ва электросварщик Афанасьев Василий Кириллович. Цхьа смене дIаяхйтац цо шийн норма 125—130 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа хIиквлехьа кхоль бетта чохь къахьегаш ва иза. Иштта хьинаре из цига къахьегаш вола 16 шу дизах. Завода болхлошта юкъе хьалхарчарца цунна елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. Цо доьхача толамий лакха мах а беш цунна еннай Къахьегама Цlеча Байракха орден.

СУРТА ТIА: электросварщик В. Афанасьев.
И. ПЛИЕВА сурт.

ОАСАРА КА ЛУРГЪЯЦ

Укх шера сайна барттайна, сиха кхашкара балхаш чакхдаьха дагадагIац сона. Хьинаре болх бир тха бригада механизаторашa лаьтта кийчдеча, ялаташ дIадуьча.

Къаьстта теркам тIабаккийта дIайийра оаха хьажкIаш. Пхи-пхид ди шера делан зар кхо бIаь гектара тIа хьажкIаш дIае. Сиха дIадийра гидуарган а.

Ловцца аьча, тхо раьза долчча тайпара лаьтта кIал далар дIа мел дийна ялат. ХIинзе а гуш ла ккаш беркате хургдолга.

ХIаьта а кхьа гIулакх да тхота сагото йитам. Йолчам дуккхал тханигга укх тIехххьарча хана. Лаьтта дизза тIоадалах. Цу гIуллакхо оасара баьцаш хьоаньй. Цудухьа ялаташ дIадийна даьина массехк ди шера даьинадоашацие оасар ду инвентарь тIехьаьйоар тха механизаторашa шоай тракторашта. Хьалха дIайкийача культураштa маккаш даьха баьинаб уж. ХIинз хьажкIаштец гидуаргаштаи Iуйна де болабеннаб.

Хьинаре къахьег цу балхашка Мальсагов Османа, Мальцев Дмитро, Мислаудино Увайса, Оьзиев Сайфудина.

Сайфудинах къаьстта дика лоьчIоагIа безам тIабеха, сутара къахьега волаеш из гидуаргий кхай тIа. Найса, цIена, коза де цун участка тIара сийна мугIараш. Дг дIаводан цо шийн норма 160—180 процент кхоачаш йа еш.

Механизаторашта техника нийчъеш оаьча оарцагIоала паладчни Алиев Суламбек а. Из бахьан долаш лаьгIац механизаторий къахьегама оасарле.

Тхоай бригада къахьегаш волча хIара сага карагIдаьнна дика хIама айле, кхьарга дIакхайкаде, дIаьньоха гIерт со. Из гIулакх кхоачашду аз сай беседашца, хьокхана улга тIа, «Молни» листокаш тIа яздарца, пятиминуткашка дIаяхайнадарца. Гота балхаш дика чакхдахарах дуьялача механизаторашта Сийлен грамоташ, яхчая премеш еннай.

Кхаш оасарах цIена а лелаеш оахан лаьрххIача тайпара дакъа, беркате хьуакъам чубахьаргба оаха тхоай кхашкара. Механизаторашa из чIоагIо иштта я.

А.-Г. САГОВ,

Мальсарерча «Назрановский» совхоза Альти-юртарча отделене № 3 йолча бригада учетчик.

КХАШКАРА БАЛХАШ СИХДЕННАД

Советски Социалистически Республикий Союз хьаяь 50 шу дизара сийна доккхий социалистически декхараш тIаьйцад Ачхой-Мартана района къахьегамхоша. Иштта, планана дуккха совгIа а долаш пачхьалкхена 17300 тонн ялат, 18000 тонн шекара свекла, 9000 тонн баьцадараш дохка дош деннад цар.

Шоай дош толлина кхоачашдаь иза кхо ца беш къахьегаш ба юрта бохама болхлой.

Доагара дозга шераьуш, сихлуш лаьт кхашкара балхаш.

Агротехнически дикагIа йолча ханашка дIадийра механизатораша лаккхийна кондицех дола гурахь дукха ялатий фу, графикагIа оттальча ханал хьалха дIайийна баьлар уж бIаьстий юи культураш а. Иштта, 1 Мая сийна шерра социалистически яхь а йоарлаь 28 апреле 74282 гектара тIа бIаьстий юи ерригa а культураш дIайийна баьлар района къахьегамхой дика кийчдаьча лаьтта.

Белгалбаха беза бIаьстан балхаш дика чакхдаьха «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш кхоара йоккха опыт йола механизатораш Чагаев Ибрам, Захаев Лаьча, Матаев Берса, Черимханов Ахьмад; «Самашкинский» совхоза механизатораш Алиев Мохьмад, Хачароев Ахьмад, Висаев Iаьла; «Орджоникидзевский» совхоза механизатораш Чечербиев Лаьча. ЙIла тIайохийташ, ловццача хана чакхдаьхар цар бIаьстий юи культураш дIаара балхаш. ХIанз бьаьстий йийла культураш йолча кхашке оасарца къовсам лоаттабеш ба механизатораш.

Ялаташта лаьрдIа дIайийнача гурахь йоча культурашта оасар ца къовсам лоаттабара гербицидашца обработка еш латт. Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб «Самашкинский», «Новосельский» совхозаша.

ТIехххьарча хана дийлача догIаша доккха новкъостал ду къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Иза болаш лакхлуш йоагIа, къахьегамхоша удобренешца подкормка ль догIаша тоаль гурахь йиймараш сайна бIаьстий дIайийна культураш а. Цхьабакъда, йоачоша доча новкъостальагIа тийша Iе йиш ди кхаш лелардараш. Къаьстта дукха хий еш хIанз гурахь дIадийнача ялата. Фийг бувам латт шун. Цудухьа оахьа ка йоц а ца еш догIа дийхача тIехьагIа [illegible] а дика а кхай тIа хий теха арабена беза хамий механизатораш. Къаьстта дика вIаштIехьдаьккхай кхашка хий диллара балхаш «Новосельский» совхозе.

Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш а да кхашка хий диллар ца дуьзадена. Масала, «Лермонтовский» совхоза кхашка хий хьаувза керттера канал хIанта а ршагача тайпара цIендаь, тоадаь дац. Из бахьан долаш кхашка хий диллар соцадаьй дац, цхьабакъда, гетара лоха а цу балхий темпаш.

Тешаме, дикаь хьуикъам кхебара кхашка дош дола балхаш толаьца чакхдахара новкъарло еш дола кхоачамбоацараш лоццача хана дIадахара беррига теркам тIабахийта беза хIанз «Лермонтовский» совхозе сайна кхьача бохамий кулгалхоша. Цу гIулакха тийша ба хургбола хьуикъам.

А. МАТЮШИНА,

Ачхой-Мартана района юрта бохама управлени начальник.

МОСКВЕ ХИННА IИЛМА-ТЕОРЕТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

15 мае Москве. СССР Iилмай Академе Дунен халкъашта юкъерча Болхлой Болама Институте болх дIаболабаьб «1969 шера коммунистически болхлойи партей Дунен халкъашта юкъера совещани хиначуа тIехьагIа дунен революционни болхлой боламера керда явленеш» яхача темах йолча Iилма-теоретически конференце.

«Болхлой класс дунен революционни процессе» яхача социалистически мехкий Iилмахоша массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладара проблемаш комиссе чакхдоаха гIулакхаш чулоацаш я конференца. Заседанешка дакъа лоац Болгаре, Венгре, ГДР, Польше, Румыне, Советски Союза, Чехословаке дуккхача Iилма-толлама центрий кулгалхоша.

Юкъьалцара дош оалаш конференци хьайийлар КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушева.

(ТАСС).

ПРОПАГАНДИСТИЙ СЕМИНАР

Укх деношка экономически проблемаш Iомаеча республикан пропагандистий семинар хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политдешара ЦIагIа.

Царна лаьрхIа лекцеш йийшар уххаза республика партийни, бохамен вузийн болхлоша. Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета ректора воц. Папцоев аьча лекце тема: «КПСС XXIV съезда материалашка социализма марксистско - ленински теори дегIайоалдарах», «Iилман-технически революцена карагIдаьннараш социализма бахкалошна дуьззадар» яхача темах лекци йийшар университета йоккхагIйолча преподавателя воц. Измискаевс, социализме бохама доладара маIанах йийшар университета доцента воц. Баухина. пятилетка хьалхарча шера итогехи дIахе де дезарехи хьамаьл дир КПСС обкома лектора воц. Мовтаева.

Республика юрта бохама министра заместителa воц. Сидоренко аьча лекци тема: «Планировани— производства экономически доладара керттера звено. Прогнозировани дуккхача хана еча перспективни планировани лоархIам айбаларех». «Доалдара социально - психологически проблемаш. Предприятейи объединенейи балха тIа къахьегама коллективай лоархIам айбаларах» яхача темах яр Грозненски мехкадьтта института философи Iилман коммунизмни кафедра заведующе воц. Александрова лекци.

Иштта гулбеннарий теркам тIаозаш йолча темех лекцеш йийшар уххаза Грозненски мехкадьтта института заведующе, доцента воц. Варламова—«Общественни производства эффективность лакхъдига — КПСС экономически политика керттера дош», университета политэкономе кафедра доцента воц. Сигальникова — «ХIанзарча капиталистически экономикера керда явленеш царна никъера вIадахаш хуьйлаленаш чуъларй. Дунен шин система экономически къьа хIанзара этап».

Дунен халкъашта юкъерча хьалех лаьца лекци йийшар уххаза Москварча «Знание» общества лектора воц. Оканишко.

Шоай опытах лаьца дуккхаш дагабаьлар цхьабола пропагандисташ.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА (XIII ХЕРЖАЧА) VI СЕССИ ГУЛЬЯРАХ

Грозненски горисполкомо городской Совета депутаташка хоам бу, 1972 шера 23 мае делкъал тIехьагIа 3 сахьат даьча къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета (XIII хержача) VI сесси гульеш хилара.

Городской Совета сесси хургья КПСС Нохч - ГIалгIай обкома политически дешара ЦIагIа (Красни фронтовикий улица, 14).

Депутаташта регистраци хургья 23 мае делкъел тIехьагIа 2 сахьат даьча дола.

Сесси дувааргдола дош:

Город Грозне торговли общественни яхачен дIахо тоабара а дика гIулакхий дакъахьа.

Докладчик — Нохч - ГIалгIай АССР торговле министр воц. Ф. В. МИРЧЕВ.

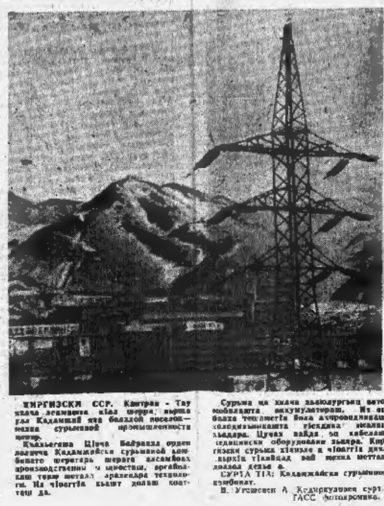

КИРГИЗСКИ ССР. Кантрав - Тау яхача лоамашта кIал шерра, вирша ул Кадамжай яха болхлой поселок—шина сурьмяной промышленности центр.

Къахьегама Цlеча Байракха орден доалача Кадамжайски сурьмяной комбинато шерагаь шераге ассамбоах производственни и цнестни, оргайкаш тоаш метал арахецара технологи. Из чIоагIагIа къаьнт долаш хоатташ да.

Сурьма ца яхача дьоладургаьц автомобилашта аккумулятораш. Из еш баьха тешлаштIа йола ахпроводникаш. холодильникашта тIехдика эмальш хьадара. Цунах пайда эц кабелаш, медицински оборудовани хьадара. Киргизски сурьма хIанзле а чIоагIагIа дика лаьрхIа тIаьйцад вай мехкa метал доалла декъа а.

СУРТА ТIА: Кадамжайски сурьмяной комбинат.
В. Угешеси А. Кедиркулова сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай мехка гIолла

«ССР 50 ШУ» ЯХА АГИТПОЕЗД

ОРЕНБУРГ. (ТАСС корр.). Тахан Ерригсоюзни комсомольски гIишлоне — Ириклински ГРЭС-е кхаьчай «СССР 50 шу» яха КПСС Оренбургски обкома агитационни поезд. Состава вагонаш юкъе йоалл ерригача советски республикий байракхаш тIехьаьнта платформа. Вагоний оагIонца — СССР-ен республикай Дачхьалкхен герби, ССР Союз хьаяь 50 шу дизара даха доагIIача тайпара накъадахара тIахьехаш дола сийрда йозуиташ.

Вагонашта чухьа кийчъяьй клубаш, книжни тика, санитарни, просвещени технически пропагандан шоай тайпара цIенош, краеведчески музея болхлоша цхьан вагона чу оттаяь СССР хьаяра историна, дуккха къамаш дахача Оренбургски крайна, Ерригсоюзни пионерски организаце юбилейна хетаь массехк тематически экспозици.

Оренбургцаша дехар дерах агитпоезда тIа болх бе шоай ехалаш бахкийтай Украина, Белоруссе, Эстоне, Латве, Литвае. Агитпоездостиве — дикагIйола моттигера пропагандисташ, областера цIи хеза нах, парте ветеранаш.

Областе ерригача городашка, юртий районашка хургья агитпоезд. Пропагандисташ вIашагIбетталургба болхлошца, гIишлойерошца, долархошца, бIаьш юртошца цхьанача хаадаь.

• • • •

ПЛАНАЛ СОВГIА ДАЬККХА РУДА

КУСТАНАЙ. Ер шу хьадоладелча дениз планал совгIа тIаьш итталагIа эшелон металлургашта дIаяхийтай Соколовско-Сарбайски горно-обогатительни комбината коллективо. Предприяте проектни мощносташ ханал хьалха карааерзаьра чотах укх шера кхы тIа а цхьа миллиони ах миллиаш тонн руда хургда горнякаша. Соаххарчул 1, 6 миллион тонн дуккхагIа дошлаьшта аьшкарудин окатышаш аразецаргья окомковане фабрика.

• • • •

ЙОККХИЙ ТОРОНАШ ЙОЛА МАШИНА

Объемни синтетически тахь кIувсий хьесалера хIамаш хьаяра эшача, тростильно - крутильни «ТК-228-К» машиний аьгара хьалхара парти арахийцай «Химтекстильмаш» яхача орловски заводо. Из кердадар вIаштIехьдаьккхад лоццача хана. Цу гIулакхна новкъостал даьд производственникаша кагийн текстильник машиностроене Ерригсоюзни Iилматоьлама института Iилманхоший цхьана къахьегаро.

Люберецки кIувсий комбинате даьча производственни толхамаша хьахьекхад керда агрегат йоккхий торонаш йолаш хилар. Тростильни, крутильни, мотальни кхаь машинана метел болх бу цо. Цу тIа а бaьза оасарле 2,2-аза лаккху.

Специалисташа даьча лоархIамегIа, «ТК-228-К» яха 20 машина дIаоттайнча 60 болхло мукъаволих, шера 180 эзар сом кхоъ.

ОРЕЛ.

Шахьарча аре сунна кIал, Ростов-на-Дону гонан доаццам хьалдаьд 1941 шера уххаза шоай са ца кходеш дуьхьале лаьттача артиллеристий сийна догIа памятник - монумент. Низаш къьатара доачача тIемаш тIа оасар Овсянин Сергей командир волаш Бавыкин Сергей политрук волаш кхоьнача батаре нийсь дIакъьайлаб фашистски танкашта. Из доьналера гIулакх нааргIдаьгарах Овсянин Сергейна Бавыкин Сергейна бийбаьра тIехьагIа Советски Союза Турпалa цIи еннай.

СУРТА ТIА: Ростов - на - Дону лоросто хиннача турпалача артиллеристий сийна догIа памятник дIаелла хьажаьлар.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

В. И. ЛЕНИНА ЦӀЕРАГӀА ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ ВІАШАГӀЪЕЛЛА КХОАНА 50 ШУ ДУЗ

ДАЬХЕННА, ПАРТЕНА ТЕШАМЕ Я КЪОНА ТӀЕХЬЕ!

Хӏаранена дика хоаху «Дика мел дар — берашта» яха ленински весет парта хӀара денначо гӀулакхашца дӀаса кхочушдеш хилар.

Вай республика пионераша, берригаш мехкарчо шоай хьанарчар саиа, цхьатарра гӀа боах «Массаза а хийча даІ» яхача Ерригсоюзни марша маршрутегІа. Укх деношка цар рапорташ тел шоай вокатена — комсомолана — шоаш дика дейша, школена, искаяна, города дукха дика а пайдана а вІашаш дар, шоашта дукха кердa хІамаш дайза хилярах.

Нохч-ГӀалгӀай АССР къоначо денница цӀе галстукаш адарий 133 эзар хулла къона эскар даза доаггӀача тейлара маькъадода В. И. Ленина цӀерагІча Ерригсоюзни пионерски организаце 50 шу дизара.

Аьттефлентеш эза сийлаь цӀе лыккай 400 пионерски отрядаш 35 пионерски дружиной. Цар лоллаш лакхар «Массаза а хийча даІ» яхача Ерригсоюзни марша вОрхӀа а маршрутегІа ялча походе.

«Массаза а хийча даІ» яхача Ерригсоюзни марша дакъа лоцеро дика йӀаьхий ий республике пионерашца беча балла система. Областной пионерски организаце эттара хьалха уйла тӀоевийтай «Знанаш ца зийча — коммунизм тӀалье йиш яц» яха комсомольски съезда делегатий кхаъ кхочушдара.

Отличник волаш ико эзар соегӀа пионер ва республике, 19 эзарие «4» а «5» а йолаш деш. Грознерча дукхача школай, Гудермесски района №№ 116,5 йолча, Ножай-Юрта района Бураш-Иржуйски бархІ шера, кхьна школай дукхагӀйолча пионерски отрядаша дерриге бераш дешерах кӀуеш хилар вІашкӀехьдаькхад.

Республика дикка дукхагӀа хиний предметие кружокаш. Уйла дукхагӀа тӀаухийт берий технически творчество дагІанзувлара. Технически кружокашца Іомалуш 27 эзар соегІа пионераш ба. «Пионерстрой» маршрутегІа а Нa боаш ба пионераш. Дешархой производственни 155 бригадаш 24 школьни лесничествеш дакъа лаьцар Ерригроссийски социалистически эзье. Цар 6 эзар соегІча гектара тӀа ялл а кхоаь, чуеннай 2 миллион тоггача йома маькъа продукци.

Опыташ эш а болла бола бу. 1971 шера производственни хьалашка, колхозо еннача зодвегІа Шелковской района Каргалински юкъерча школа дешархой производственни бригада тохкам баьб полимминраудобренеех хьажлаш лыукъаьра мел пайда боал хьожаш. Хьукъам 20 процент лакхбалар. Производствана юкъалаьцай из опыт.

Дика толамаш даьккад 24 эзар метр дарн хьаде йиш йургІала салларех хьа 1300 килограмм чиппа бурмагаш паччаьхакхена дӀаяннача республикерча къоначо салларан меладераша а.

Пионерски отрядашкан дружинашкан дукха болх бу В. И. Ленинан цун серитникий вахар а гӀулакхаш а Іомадара. ХӀара пионерски дружине вІашагІъеккай лекторски группаш, баьча вахараеи гӀулакхех йола материал гулью. ХӀара шера ленински музеешкен залашкен хьамараш чакхдоах пионерски организаце областной Совето.

Шоай махк Іомабеш, г. Грознерча № 28 йолча юкъерча школа дешархоша чІоагІа лоархІаме материал гулъяй Чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе Нохч-ГӀалгӀайчена хилярах. Материал гулъеча хана Орцханов Хизар войча а зеннад бераш, Серго Орджоникидзе Нохч-ГӀалгӀайчера ГуржегӀа вахача никъе нийсо маршрут лекай.

Боннза краеведчески болх бу г. Грозна Старопромысловски районерча № 10 йолча юкъерча школе дешархоша. Город Грозни вІашагІъякха хиначе дивизии баьча тӀемa илькъа музей йиллай школе.

Нохч-ГӀалгӀайчен пионерий доккха доттагӀал да Кхьабасода-ХІирий, Черсий-Балкарой, Дагестана, Украина, Молдава, Казахстана, кхьча республикай пионерашцеи школьникашцеи. Шерагара шу массаза доал дукхагӀа чІоагІъ республика городашкарчеи партайкарчеи школьникий доттагІал.

ХӀара шера дукхагІа шерлу республикерча пионерий денаха дакъерча шоай хенночарцара интернационально бувзамаш а.

Пионерски дружиннай митингаш хиннай Анджела Дэвиса гӀоадда хлаш, къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъацара солидарность кхайкош. «Хьуи аптека молкаш — Ханоерча берий госпитале» яхача Ерригсоюзни операцена юкъе дакъа а лоцаш Нохч-ГӀалгӀайчен пионерашцеи школьникашцеи 5270 килограмм дарбаш баьцаш гулъяй.

Республикерча школьникий вахара юкъеденад «Зарница» яха Ерригсоюзни тӀема-спортивни ловзар. Юнармейций специальни сташ Іомаеш ба 74 эзар соегІа болa пионераш. Районашкa бола боаш а юнармейски командирий школаш. ЧІоагІденад Грозненски гарнизона тӀемахоитеи пионераитеи юкъера бувзамаш.

Тайп-тайпараш сакъердамеш ба республика школашка октябряташца бу болх. Октябрятай группай йоакко яр, пионерала дӀачубака ук кийчбир — «Звездочка» яхача маршрутегІа гІа бовларий партера дехар. Шин шера 35 эзар соегІа октябряташ юкъебаьй республика пионера мугӀарашта.

Октябряташ [illegible] дакъе [illegible] шоай [illegible] новкъостий — [illegible] гӀулакхашка Октябрятин бӀун [illegible] чакхбоах.

Республика [illegible] болх бу пионерски организаце истори Іомадеш. Цу болха [illegible] латт пионерски болама ветеранаш республикански оргкомитет. Сунженски, Наурски, Урус-Мартан, кхоачи районий маргІоахараша организацен летописаш язъяй. Республикански пионерийи школьникийи Дворцо В. И. Ленина цӀерагІча цІагІа хьайийллай Нохч-ГӀалгӀай АССР пионерски организаце историе разлел.

Пионерски отрядашта дружинашта доккха новкъостал ду республикерча школашца йоацача учреждениеш. В. И. Ленина цӀерагІча Ерригсоюзни пионерски организаце 50 шу дизара хьалъ дукха массой мероприятеш чакхьай республике: дешархой производственни бригадеи школьни лесничествай слет, 1-гІа республикански филателистически выставка, пожарий къоначе доттагІий слет, пионерийи школьникий художественни самодеятельноста хьажа, «Коммунистически кхобен [illegible]» яха научно-практически конференци.

Пионерски организаци 50 шу дизара юбилейна маькъабоахе республикерча пионераш массаза а тешаме кийча, хург а ба пионерски галстука, Коммунистически партена, комсомола, Совети Даьхена.

Т. МАХМУДХАДЖИЕВА,
ВЛКСМ обкома секретарь, пионерски организаце областной Совета председатель.

Доккхийча гӀулакхий дай

ГӀалгӀайчен пионерий отрядаш

1923 шера гуреха Буротӏа йоахача промышленни предприятешка хьалхара тӀехьагІа хиннарий техникуме а кхоь лакхӀар пионерски отрядаш. Цу техникуме кийчо классе дешаш 12—17 шу даьнна бераш дар. ВКП(б) ГӀалгӀайчен обкома отдела заведующи Дахкильгов Сергеаси берий бюро председатела нов. Кадеш пионерала дала ха вола бераш хьагул а дакь вай лекха вІашагІъехкача пионерски отрядах дийнар. Цу дийнахье а тхьаьа соегӀа бар пионерала дехар. Царна юкъе вар гІалгӀай литература хІанолдаьрех вола Базоркин Идрис. Цигта хьайир боккхонновна гӀулакхара хаха берех пионерски отрядаш. Цул тӀехьагІа цхьа ха яьнача гІолла веружной берий бюроша вІашагІъехкар. Моттигерча наха юкъе массове болх боалабир цар. Цигта 1924 шера апреле Назрани пионерски отряд хьайир. Цунна юкъе дахар 40 бар. Из отряд хьайир пионера дукха лаьрхах ва Аушев Мажмад, тӀехьагІа ГІалгІайчен берий бюро председатель хинар из.

Дукха ца гаеш Долакх-Юрта, ТӀой-Юрта, СуркотІа, Мужича, Редакте хьайир пионерски отрядаш. 1925 шу хьатІаххачаш гІалгІай лекха 624 пионер вар.

ЧІоагІа йоаккхе йора ГІалгІайчен хьалхара пионерий. Отрядашта дика пІенаш телар, дилагІбола комсомольски бокхлой вожатал хьежабора. Юрташка бахача наха доккха новкъостал дора юкъхьаша вІашагІъехкача пионерий отрядашта. Цигта юрта Советаша отрядий хьалех, вожатой балхах лаьца дукхар. Цхьайолча юртешка царна новкъостала коммунисташ хьажабора.

Областной партийни организаце хаддаза йоаккхе йора пионерски организаце дегІазра. ГІалаьнгте кІоахта яр йІиIгаш пионерски отрядашка. Уж дукхагІа могаевора парте обкомо план оттайир. РКСМ областной комитета 2-ча пленуме дийцар «Пионерашта юкъе комсомола беча балхах» дола доаь. Цу хьакъе дукха мероприятеш белалайир: комсомольцашта шоай йижарий пионерски отрядашкa боллебар, кхалабеха группашка йІигаш юкъевзар, школашка берашта доаккхарен тагарен кружокаш вІайгІбеннар х. кх. д.

Цигта 1924 шу чакхдолаш эттара хьалха Моцкъой-Юртарча кхалнаьха клубе лыкхар цӀе галстукаш укха йІигаш. Цул тІехьагІа Ильсар-Кертерча хІамаш тегача школа, ТӀой-Юртарча трикоташе школе, Яндарерча кІуасаш дечa артале хьайир пионерски звеньяш.

1927 шу долалуш Шолхарча, Псеадлерча, Моцкъой-Юртарча юртболома артелашка хьаю пионерски звеньяш. Цу хана пионерала оха цхьа бІаь йІигаш мара хьар. Царна юкъе эттара хьалха пионерала ахарех я Умхаева Люба (тІехьагІа партайни болхло хилар иох).

ГІалгІайчен пионерски отрядий вахара йоаккха моттиг дІалоацар идейно-политически болха. Экскурсеша, туристически походашка, мастерскеника бераша дика ехалаш, кулгтохал Іомабра дукха болх ба белар, шоай гІуллаш дика кхетаду вожатой вар. Уж кийчбара 1925 шу чакхдолаш БуротІа хьайхаІа йола вожатой курсаш хьайийллар.

Каникулашка боалеш коммунистически мораллах бераш кхадарц вожатенга новкъостал дора студентамо, цар бераша дукхар вай мехка латтача хьалах, революционера хилла Іодацора, вІамашта спектаклаш увттайора.

Хьалхарча пионераша дукха новкъостал дора граждански тІема тІа байнарий доазашта. Цул соегІа пионерий шоаш лелцаш лаьттае тІа баьнадерраш кхелора, юртбахкина налоган гулъеш, хьайбий учет еш юрта активисташта новкъостал дора.

Цхьабакъда, пионераш дийца ца хьалла чоалхалая хьалш бар бола, ГІалгІай мехка хІара пионера деннар дӀр но дика а, доацаш болча бонахийчарна но Іомала а.

В. ВЕРОЛЬСКАЯ,
Нохч-ГӀалгӀай Пачхьалкхен университета хьехархо.

Хьинар дараш

Кхоана 50 шу дуз В. И. Ленина цІерагІча Ерригсоюзни пионерски организаце. Из ніеи тӀакхочаш пионерий дешархойи республикански Дворецо дахача гІулакхашца салют лу.

Иллий хьахарийн ансамбль еза Дворецa доккхал да. Ансамбла йоккхача программашка дукхе да республике дахача къоман шекащи хилхаращи.

Творчески, хьинаре вьахьегар бакхьи долаш «Орленок» яхача Ерригсоюзни пионерски лагере еха путевка елар ансамбле.

Пионера 50 шу дизара хотаь къоначе технически республикански слет хилар. Слете хьакха оттадаькар городерча школашкарча технически кружокий баллаш. Диза вайчьа вар слет. Къоначе техникашта шоашта дагалоахкараш дийнар, тӀаккха къопачe техникий V республикански слета делегаташка кхайкарал тӀаейнар.

ДикагІйолча къоначе техникашта областной пионерски организацен грамоташ елар. Пионерий Дворецa «Дебют» яхача театро «Йай, марша воагІалва!» яха спектакль оттайир.

ЧІоагІа сакъердаме хилар республика хьалхарча пионераша пресс-конференция. Эттара хьалха республике вІашагІъехкача пионерски отрядех, звеньех, цар вахарах, къахьегамах, цу шерашка шоаш деладьччох дийцар ветеранаша. Конференци чаккъевачул тӀехьагІа Нохч-ГІалгІайчен хьалхарча пионераш юбилейни значокаш елар бераша.

Мел хьалхарча деношка массо, эккай — затейникий конкурс чакхьаьккхар пионерий Дворецо. «ВІаьсти хьаь пионерия, сийлен, хьалхарча хьагойта хьай маре!» яхача девизагІа яр из.

Сийлаь-боккхача Октябре байракх кІал латташ ер бІаь шера хьайбоагІа хьа, пионераш. Нийсь дика хилба хьа!

Л. ШЕРШНЕВА,
пионерийи дешархойи республикански Дворецa методист.

ДоттагӀал чӀоагӀлу

— Деза новкъостий, хьаде тхога шоай къомах, шоаш лекхача моттигах. Хьанаш да тхо шун къахетега!»

«Деза новкъостий, кхевачаш оаха шун декар. Тхоай лоацача Нохч-ГІалгІайчех дола книжкаш чу а дахке посылка хьатаьсай оаха...»

Вай боакхача мехка городашка, юрташка дахача берий цІена уйлаш, бартa чІоагІбу цу тейпарча письмоша.

Мишта дагадоахар Назранерча № 1 йолча школа 5 класса дешархошта из гӀулакх? ЧІоагІа ловра царна вай Даьй-мехк боаза. ТІаккха, малаш новкъостал дергдар! Пионераш ба.

— Мишта вІаштІехьдергда тӀема дІеза? — аьлар тоцхьан йІигa.

Вай дика деше, дика оамалош Іомалой вайна экскурсешка эза путевкаш тергьа, — моп делар шоллагІчо.

Экскурсе даха путевка-м шере цхьа мара мича яу...

Бераша ду къамаьл шийна цхьа хьашоа саннa юстаре яІар цар хьехархо Макарова Галина Ивановна, баьда цхьа дош тӀедалаптйтацар цо. Цхьоала педагог цу сахьате вашцагІадергдар царна новкъостал де, шийна хова царна хьалха доаккха. Йоккха педагогически говзал эш цу хана юкъе ца гІерта, шин дагардар дІа ца хайта. Уйла кийта бераша, шоаш дух тІа далийта де дезачул. Цу уйлаша юхетташ яІар Галина Ивановна.

Юхера геттара а кІоаргІдалар берий къамаьла.

— Сабар, сабар! — йист хилар хьехархо.

— Шоай школа, шоаш [illegible] улицеш, город, юрташ, къаман оамалаш йовзийта шоана!

— Йоаз.

— Вай мехка мел йолча школашка а ба шоаш беке моттигаш, къаман оамалош, вахар-лелар довза пионераш. Оаш дІеладьцар шуга хьехадергда, — аьлар хьехархочо.

Сийрдадаьлар берий бІаргаш. Почта гІолла пионерашца бувзам лоаттабера йола совет вІашагІъелар дешархоша шоай классе.

ДІа мел даьхийтачара: Латвера, Литвера, Узбекистанера, Киргизера, ГуржегІара, Чувашера, кхычахьара хьаха доладелар письмош, посылкаш.

Хе дІа ма йода чІоагІлуш боагІар дІадоладаьча гІулакхаш бола берий тешам, дагаухар керда формаш. Цигта хьакилар интернационални доттагІала клуб.

Вай мехка мел долча къамах дукха хоамаш, дукха керда хІамаш Іоадда клубе. Интернационални доттагІалех темах лоцеш ошаш болча района лектораша, пропагандисташа, агитаторашта дукха пайдане хІама юрадоаггІергда цу клубе.

Дукха книжкаш деше, энциклопедешка хьежа, хІаьта боккхагІбараща дагабувла бозац хул дешархой шоашка къычаьара хьуйнйтана хаттарашта нийса моп дера.

Мехкарча пионераша кьоасийтача тайп-тайпарча хІамах шин тайпара музей хулаш латт. Суртех, къамий ошарий текстах хьаладуаш латт альбомаш.

Ерриге школе гулъелар цу клубе дукхе ха йоацаш кхиннача «Пхийтта республика — пхийтта йиша» яхача сборе. Пхийтта къаман костюмаш а тІайнйта пхийтта дешархо эттар гулбеннарашта хьалхашка. Цул тІехьагІа «Пионераш — турпалзой» яха сбор йир цар.

Цул соегІа, къаьст-къаьстача республикашта хетаь а мероприятеш ю укхаза. Советски къамаш, гІулакх дІа-хьа ийшена, шоайла барцагІа мишта доал хьакхоаш яр «Ташкента гІо дергда вай!» яхача девизагІа хьа сбор.

Клубе болла огыт «Са мохк — СССР» яхача доккхача альбомa тІа дІехаьаргья. Из кийчде далладьд хІанзе а.

М. ЗАНГИЕВ.

Советски пионере истори вай халкъа турпалча исторех дӀакъовстаде йиш йоацаш а берий организаци коммунарашта кхетам балара дикагӀбола никъ хиларах йола ленински уйла къьгга баккъеш а да. Берий болама летопись патриотизма, шоаш кхо ца беш хилара йизза йолча турпален масалашца йӀаьхий я.

В. И. Ленина цӀерагӀча Ерригсоюзни пионерски организаце 50 шу дизара болча КПСС ЦК Саламе тӀера.

ХЬАЛХА БА КОМСОМОЛЬЦАШ

Шелковской района Каргалински юкъерча школерча бераша цІаккха а сагота хилаш. Сакъердамех дикеи дІахьу цар шоай мукъа ха. Цхьабераша спортивни занятешка дакъа лоац вехкар — художественни самодеятельносте, е «Къона техник» яхача кружоке модель кийчъяш. Цу деррига гІулакхашка доккха новкъостал ду школа комсомольски организаце. Цунна керте латт 9-ча классера дешархо Малашев Женя.

Комсомольцашта йоккхо еш дукха хІамаш да. Пионерашта шефство лелаета шоашта дІагІа я нийна, цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьд цхьаннаха бер дешара тІехьадусаргдоаца гІулакх де ца ьна. Цу тІулакха хаддаза рейдаш ю школе цІогІа е теладавелаш кхоачушьяьйий хьожаш. Урок дІайолаладе массехк минот хьалхагІа комсомольций группа дешархой тетрадашкеи дневникашкеи хьежа чаккйоал. Цу дийнахье а школьни коридоре хьалтох цІагІа е енна задани хкоачаш ца хьчар тайпан цІераш тІайола «Молния».

ТІехьабусача дешархошка шоашца къаьстта болх бу, урокаш чакхьаннача тӀехьагІа къаьст-къаьста комсомольцаш юхе Іа царца, хьалагІа йола материал цхьана Іомаю.

ПаргІата яц цу школе дисциплина телхераш а. Пионерски сбораьшка буйн уж, дьацц — лоаношца къамаьлаш ду. Цигта хаддаза тІаьхьожам лоаттабеш хилар бахьан долаш школера бераш 95,6 процент дешарах кхуэш да. Цхьабакъда цунах а кхоачам хеташ, цу чакхдолаш деррига бераш дешарех кхеташ хулга шоашта вІаштІехьдоаккхалургда ьнна хеташ ба комсомольцаш.

Цар чІоаггІа уйла тІайохийт школьни вахара кхача дешашта а. Къаьстта дика вІаштІехьбаьккхаб укхаза районий художественни хьажаре 2-гІа моттиг ляьцача художественни самодеятельноста болх. Цига а укх шера вІашагІъелла шиъ бІаь гаргга оаз ена пионерски хор.

Аля делаш да цу школе мел болча бере вІаши новкъостал деш хилар. Цхьатарра тулху уж пионерски сборашкеи ерригача школа юкъарча собранешкеи, спортивни секцешка ух, тиша аьшк гулду. Сона из хьажера бедал 80 тонн гул а из, республике хоаллагІа моттиг лаьцарех, 50 сома ярми ийцар цар.

Комсомольций инициативегІа «Мукъача ден клуб» вІашагІъеллай школе. ГІал а бахе болх цига пионерашеи октябряташи. Укхаза сакъердаме беседаш, 10 классерча дешархочо Маркиталова Любас кулгалдеча самодеятельни театро выступленеш хул. Март бетте школе болх бе волавенай кагирхой ленински университет. Цига школьникаш вІашагІбетталу районе дикагІболча къахьегамхоашца. Царца хІаналe а беседа хьийр «Красный пахарь» яхача колхозерча хьалха латтача воркха Кальченкоси комбайнера Филимоновен. Ленинах болча кинофильмашка хьож школьникаш е баьчча къамаьл тІадолча грамзаписашка ладугІ.

Каргалински юкъерча школа комсомола комитето хаддаза йоахо ю шоай мугІараш шерабара. Комсомоле дІачубехa пионераш кийчбелга тІедиллад комсомольски организаце секретара заместителa Кириленко Ларисайна. Аллха укх дешара шера цу кийча а ваь комсомоле хьийнаи 20 дешархо.

Цхьанкха мероприятеш яц школерча комсомольцашта пионерашта новкъостал ва деш. Каргалински юкъерча школе педагогически коллективa керттера ког гІортола а хинна дІаэттаб уж. Шоай деррига гІулакхаш пионерски организаце 50 шу дизара хетадаь комсомольцаша а пионераша а.

[illegible]

Уж шераш дагадехача...

Парте правительстваш дарабаш йиза кхоачашъяра Грозненски машинаьккъа партийни организаце коммунисташ, комсомольцаш сарахгІбаьа ка Іеш пионераш а кхьиэзар.

Грозненски машинаьккъа узел шу хана хиннача къоначa пионерий база (база ЮП) 1931 шера 30 ноябре пионерски организацен эттаре хьалха увлеш конференце хилар. ГуйрайгІал замалахь мукъаш дІа-хьа кхайхьара йоль лагІча квартала кхан кхоачашъяра новкъостал де пионераш сарагІбоахилга тІадиллар организацена конференце.

Конференцехь хиннача тІехьагІа пионерски организаце ерриге отрядаш производственни принципах къаьстал тІачІоагІйира цхьоналагІа отряд — паровозаш тоадеча группаша, шоллагІъар — новкъа служба. Ялх отрядо цхьацца бригадашкеи социалистически договораш дора, хІаьта уж кхоачаш а дора.

Производственни къахьегамо лаккхара хьакхаьдаш гойтара нахе баннача пионераша хаддаза хьовсаш лоаттабора къахьегама дисциплина чІоагІъера, цу тохал ца оттара.

Машинаьккъа тІа болх бе из Іеш, пионерашa юртента шефски новкъостал дора. 1931 шера ноябре пионерски базаc № 7 йолча вокзал партголо чулла 175 пионер вахийтар, 80 пионер вар [illegible] чуваш. Цига бола беча хьа 53 саг пионерала хьайнар.

ХІанз дукхад да хьийнача тІехьагІа тхаш а тарлу вай да хиле тоам болча сагаш пионера кхетама болд баьб аьлча. Из дехаш дар, хІана аьлча дукхагІболча боккхагІбараш пионераш массаза а дийша бацар. Машинисташ, цар гІоачий кхаь классага алхачахка дийша бар. хІаьта кондукторашта стрелочникашa шоташа хул хьале мара хоаш бацар. ХІаьта 30-ча шерашкера пионераш ицаь, ялх класс яьккха бар.

«Кондукторски резерв йолча ханa чоалагІа тахан боккхий чаргаш беспа йоалаш хилча гІалат дІайир азараш, дІаяхар кхетадергдай — хьагІ, салле вІашигача сага ладугІаргдай-те, дукха дийча, лийча боккхача наха, лыкхьaь укхаза, шоайолаш бола се, хІаьта дукхачуйта берригa тераш тІайахийта ладугІаш цах, шоайбабаьа шийх бІубовар пионера. Къамаьа чакхдаьча массаш тІоараш тоабаь Іа даш гІулакх ардадора, яйт-каста шоаш бовлча дар дешарах дорах, — вlаш [illegible] баьча хьагІа бала дукха 30-ча шерашкерча пионераш. ХІанз пенсионерка Масленникова Надежда Сергеевнас.

Шу хана дена 40 шу даьннад. Хулла-бонна машинаьккъа тІара бока. Новзаргайоашин хубален Грозненски машинаьккъа узел. ЧІоагІа дегІаенай пионера. Дика гІулакхаш кхачгІдуьллаш, шоай юбилейна — 50 шу дизара маьлхайоагІа из.

А. АФАНАСЬЕВ,
сийлен машинаьккъахо, Грозненски машинаьккъахой музея общественни Совета председатель.

ШКОЛЬНИ МУЗЕЕ

Раьза ба хьехархой, раьза ба директор а завуч а. ХІана хургба! Дукха ца хьалха деза дагадаьлар кхоачаш ца дальдий дар. Педколлективна хайнад берашта сакъердаме а пайдане а дола гІулакх да. Несторовски юкъерча школо хьайийллай «СССР ленинечна Даьхе» яха музей. Из санна яр иьш яц Сунженски районе.

Музейна кулгалдеш а ба хьехархо Надежда Ивановна Сотникова. Музея директор я 10 «а» класса дешархо Пашкова Таня. Гидаш ба бархІагІчеи ийолагІчеи классай дешархой.

Ленин ваха а вах, вахаре а ва цун лоргбоаца хьахам ших бах. Из уйла къаьстта хьахьексаш я школа музей экспонатех. Уйла тІехха хьеш хьа укхаза хІара стендагІа.

Воладу студентий забастовкашта кьаье дика лоацаш ва... Питера боккхой восстанева хьалхе лелаш ва Владимир Ильич. ТІаккха из вайна гу дешарa кіргарча наха, къовсаша гІолла бахча доттагІалата кхье. Юха а гу вайна Ленин Россе боккхой ахархабий турпалаш хьаьсаха хьалхе лелаеш. Во дакхайнаху машара дола декрет, шоай кабинете тІаша ахархой.

«Ленин Октябра баьчча ва» яхача стенда хьалхашка минта чакхдоаьхь шоай къамаьл гидаша ийолагІча класса дешархоша Ростова Марянен Королева Нинаса.

Сийлен цхьан мугІарe ба тайп-тайпарча воахлех, тайп-тайпарча професеех бола нах: космоса турпалаш, къахьегама турпалаш, партен правительствал кулгалхой, кердача пятилетке дьахха латтараш. ХІара стенд хоза, чуловцанна болаш кийчъяь я.

Дог тоxалу граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тІемий турпалий стендашка хьожача хана. Царех дукхагІабараш тІем тІа байнаб. ХьабІарахьеж къона гвардейцаш-турпалаш. Даьхена хала бала тІаьттача хана ца мукъаьяккхара дІаденнад цу кагийча нахех мехкараший шоай къона, хоза вахар. Вай магирхой Іомалу цу комсомольцашкара бІаха, къамаьл лаьттабе, кообувла, [illegible]. Уж санна са чІоагІа, дІаш бехарбоаши, къонаьчьа долаш хилар дийнад В. И. Ленин вай кагирхой. ТІемахи къона гвардейцех дола къамаьл дераш ба бархІагІча классера дешархой Балаев Хьасани Исаев Вадим.

Цул соегІа, музее баьхарашта дешарга наь республикера дукха кІаьд. Лаьрхха отрядаьча кьара тІа болкгалла а иІиолафа пионераш тІомашаш. Цига отрядь да Нохч-ГІалгІайчен карта.

Выставка чакхйоал Сийлахь-боккхача Даьхен тІем тІа хиннача Советски Союза Турпалий портреташца.

В. И. Ленина цІерагІча пионерски организаце юбилейна дола доза соегІат да цу школа музей.

А. ХАШИЕВ.

Къона лерйоахараш

ДІаяхача хана шоай дешна, боккхагІболча некъараша лелаьаь гІулакхий дакъараьи, тахкара чІоагІа тІера ба Грознерча № 12 йолча школа пионераш — лерйоахараш. Дикьаьхи шу мара дац укхаза лерйоахараш отряд вІашагІъелла. Дика дешар, къахьегама тІера вар мара хьахьаш цар.

Дукха да дешархошта — лерйоахарашта карагІдийна дика гІулакхаш. Музей йиннай цар шоай школе. Дешахана цІагІа хоза кийчъяь стендаш йолах лелеш. ЦІеи юкъе латтача истораш тІерча кьигашта хІала тІемаш лаьттача гІолла походашка ухаш корадаь горзаш, салтий каскаш, турпалех дола йовзонаш, царна тІеннa грамоташ, соегІаташ. Къаьстта теркам тІаозаш я музее «Брестски крепость лоравеш хиннa Нохч-ГІалгІайчен комсомольцаш» яха уголок.

Лерйоахарий болх дІаболалуча хана дукхьал воеммини дика Грозни лоравеш фашисташта дуьхьал лаьттача 308-ча стрелковы полке дакъа лоаццав хинначa цхьан салтечун адрес мара дацар берашка. ХІана дукха ба байза. Стенда тІа а тІаьна хана дакъа сурташ а долаш йола 208 саьга список. Цунна уллув йоалача стендa тІа да машеворча вахарe, тІем тІа сайта, дика гІулакхаш карагІдуаллача дийна биснача турпалий сурташ. Каст-касте школе бераш долча хьоашалгІа боагІа уж. Сонка Маке бахa болаш шоай турпалашка шоай вІайдагІихьпартарий дукха ворхІагІча классерча пионера Бурлаков Серген:

— Тешаш, хуц дола къонахий вІашвий мархІабеттагуц, вІашеига бераш сапна боллар...

«Цхьанкха а шишинева, кхьанкха а дидидинаа» яхача маршрута 308-ча стрелковы полко тІемаш даьча моттигашка Грозных — Анапа новкъа походашка хиннаб лерйоахараш. Цигара кораль ена каскаш, кхоръ, тебагІаш, цхьа хІамаш а школа музее.

Берий музей вай ДаІ — дукха декхараш турпалаерча вІаштІий цийтайпара истори да. Музея хІара уголок хьатойт кхаь йоалаш турпала вахар, къахьегам. ДешмехкІа новстагІашца дар лоаттабаь къовсам. Дешархошта юкъе шоай экскурсоводаш ба. Дика йоаш царна хІара стендах йола материалаш. Белгалбаха беза лерйоахарий отряде хьиаре дакъа лоацаш бола ворхІагІча класса дешархой Веригина Оля, Алмакова Галя, Кореголова Галя, Атьясов Саша, Игнатьева Наташа, кхыберри.

Теркам тІаозаш я Некрасова Вайй вахарах, къахьегамах йола стенда. Стенда тІера сурт тІа хьахьайна сабераш тоха тІара хьалгаяле бІаргаш. Цу школе, хІанз литературна кабинете дола кІаІаш [illegible] мехкарий цо. ХІаьн хьо парта тІа дика дешар мара дегІац. Фашистски Германе вай мехка кхорам тІаьттабаьча хана уйла из еш хиннa са дІахьа хийтьакар из. Цун гаргара нал лета я деха хІанз царца бувзам лоаттабу бераша. Укхаза да цун дневник, тетрадаш, цо деладен книжкаш.

Т. АРЧАКОВ.

Сурта тІа: школа музей.

З. ПЛИЕВА сурт.

Администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабар

Тха партийни организацехь 55 коммунисти, комсомольски организацехь 53 комсомолец ва. Уж берриган а тха учреждене эгтара хоархIамегIарча балхаш тIа дIанийсбаьб.

КПСС XXIV съезда решенеш кхочушъеш, парторганизаце тIахьожам лоаттабу медсанчаста гIулакхашца дузаденна мел долча дешашта: дарбан - профилактически балха, цамагараш кIезигдара, промышленни предприятешка профилактически хьажар чакхдаккхара, лазарашта духьала маьхий тохара, дарбан керда методаш юкъедахкийтарах уллахой лазар тайкарах; медицински оборудованеца дарбан учрежденеш хийчъяра.

Администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабара бокъонах пайда дикагIа эцара партийни тIахьожама ши комисси хержар отчетно - хоржамий партийни собране: дарбан - профилактически мероприятий план кхочушъяра администраце чакхдоахача гIулакхашта тIахьожам лоаттабу комисси, администраце чакхдоахача болхама гIулакхашта тIахьожам лоаттабу партийни комисси.

Партбюроца дага а даьхна, оаха кIезиг - дукха хийцаш цун цIи: кадрашта кхетам баларах уж балхаш тIа дIанийсъярах администраце бечa балха тIахьожам лоаттабу комисси, аьнна.

Хьинарех хадданаш, отталча балха планага хьежжа болх бу дарбан - профилактически балха тIахьожам лоаттабеча комиссе (председатель М. М. Карбанова).

Тохкамаш дешд бIарганта дарбаш деча, онкологически, берий отделеней, боахама служба балхашта. Уж тохкамаш дарах хьачучадаьнна кхочашболларам дIадаьхад. Администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабеча комиссеша доккха новкъостал ду мехкдаьтта промышленноста балхлошта ду медицински новкъостал тоадара. Хьалхе тайха а тахе партийни собранешка дувца довлаш белгалдоах цар.

Цу тайпара цар укх тIеххьарча хана цеховой партсобранешка ладийгIад: участкови лораша туберкулезаца къовсам лоаттабара беча профилактически балха план кхочашъярах, В. И. Ленина цIерагIча заводерча балхлошта медицински гIулакх дарах, гIишлошъерий поселкерча амбулаторо балхахи бакача наха медицински гIулакх дикагIа дара хьалхашка латтача декхарехи.

Партсобране ладийгIар бахача наха медицински новкъостал дара хьакъехьа коммунисташа Г. С. Хачиньяна, А. Ф. Рутберга, Д. А. Цецаевас аьнача отчеташка.

Коммунистий хьинари бехктокхами лакхбара партбюрос ладийгIар 12 сага Уставо дIадехараш кхочашдара хьакъехьа дьича къамаьлашка. Профсоюзни комсомольски организацешца, администрацеца барта а йолаш болх бу парторганизацо. Ерригача отделенешта социалистически яхь йоллаьй КПСС XXIV съезда решенеш кхочашъяра, доккхагIдола декхараш тIайийпад шоашта. ХIана дуккагIбоалча балхлошта коммунистически къахьегама ударникаш яха цIи еннай. Берригa коммунисташ коммунистически къахьегама ударникаш ба, парте боацача новкъостанга новкъара хьожхам тел. 200 саг ва коммунистически къахьегама ударник яха цIи лоаккхара яхье эьшна. 22 отделенена коммунистически къахьегама отделенеш яха цIи еннай. Медицински болхлечун ди тIакхоачаш социалистически яхьа итогаш ьчуй шоахьагIа дикагIа даьрхIай хирургически бIаргашта дарбаш дун отделенеш, царна хараро наро тека вымпелаш еннай.

Пятилетка чакхйоалаш коммунистически къахьегама предприяти яха цIи аьцна хьоарга тха. Юххера а тха шIаштIехьдаьнна болх тоабе. Масала, 9 бетта дешна мехага дIалувдара план 104 процент кхочашъяь. КIезигденад юкъ-юкъе болх бе ца могаш ха йоаха лазараш. КIезигденад хьерах, Iйевхорех, дIайхача лазарах хула цамогараш. Ер дьалагIа шу да дифтери яха лазар гуча ца доала.

Коммуниста Г. Н. Галустова бокъонца Iома а ь практике пайда ийцаб боагабьча унахошта дарба дара методех. Цу бахьанагIа наж цIезигагIа бон, дарбаш дикагIа ду. Коммуниста нов. В. Н. Пищенкос чIоагIа уйла тIайоххийт промышленни предприятешкарча болхлой унахцIено тохкара. Унахой лазар хьагучадаккхара керда методаш юкъейоалаьй коммуниста нов. Берендюковас.

Коммунистий инициативагIа чIоагIа болх бу молхаш тIехьорчаю материалаш хоара.

Ду дерригача хIамаша доккха новкъостал ду коллектива членашта юкъе бецо бола организационно-политически болх тоабара.

Ф. БЕНИСЛАВСКАЯ,
4-ча горбольница парторганизаце секретарь.

Салте-массаза а салте

Назрановска № 432 йолча ПМК-е ше дахача хоаргда шоана: «Абукар, кига гIе, Iа синагIа хьоргда шо гIулакх. Абукар, хьо эшаш моттиг яр, хьа вари, болх сецаб тха».

Абукар массахана кийча ва. Из ца кхоачаш моттиг йисац.

Мержхал, ашнабетона плитаж, хьу, хьийола гIишлошъерашта эца материалаш дьатIаккхухьаш ва Сапралиев Абукар. Цхьабола кагий нах лоархIабацар цу трактора тIа болх бе вIашга а вIашга кIеаг, сангар ийсъелча, цIаьхха дIа-хьа хьовзайича кIалтIалелх, яхаш. Бакъда, Абукарага-м «ладуэгI» цо. Маьршача къахьегаме а ши майрах, дела. Абукарага из долаш а да.

Наьсархоашта дика дагадоагIа Экажкъонгий - Юрта шийна наьна дахача кон цо цкъа оттадаь доккха цIей. Районе мел йолча организацешкара, учрежденешкара, хьыча юрташка баха нах гулбелар цу кона. Доккха хьовлчагI дар даьр. Шийца шоай частера нах а болаш Советски Эскарера цIакхаьчар Абукар. Орденашца, медалешца кхаьла военни хова барехьа тIадухкача Абукарага хьажа, цох бIаргтоха тIакхача гIертар нах.

...ГуржегIа вар Абукар. Цхьан дийнахь Iомабе 675 метр лакхача лоам тIа баьхар салтий. Садуккъар, фо тоьацар. Ший хала эдаки кхоачам а ь дIаотта лиетар Абукар. Шаьхха шIогIарча дьалар тIехьашкахьа. Укхан гаьна воацаш лаьтта капитан Ященко шу тIа кор дайна Iовжа мухалегIа фуводаш латтар. Цхьа - ьхь метр мара йисанцар 600 метр кIоаргача яжа на ваха. Тохаделар Абукара дог, уйла а ха ицар. Лом санна тIаккосабелар Абукар акха водаш латтача капитана. Сиха кхаьчар варц. Мушаш юхах а дийхка ахкх баха ах метр мара ца йисачара хьалбаьхар уж.

Советски Эскаре гIулакх дань цIаеча дена механизаторалла болх беж ва из. Доккха воттал хеттаденнад ГуржегIа веллача капитана Ященкои укхавен дензашта юкъе. Каст-каста воагIа из ше а цун доаж а Экажкъонгий - Юрта. Дукха ха йоаццаш бена хьаьний накъабаьхаб аз, ахаш вар Абукар укх дешошка.

Шитта саг за шоана гуш вела Абукар. Эскаре санна кхоачашду цо шиь декхар балха тIа а.

М. ЗАНГИЕВ.
автора сурт.

БОЛХ ТОАБАРА НАЬКЪАШ ЛЕХ

Мехкдаьтта промышленносте укх тIеххьарча хана обсадни коленаш чIоагIъе лаьрхIа йолча «тампонажни» цементаца. Из цемент дукха дикагIа я гIишлош хьаллъеча дIаохийтача цементал.

Шерагара шерага скважинашта тохаш дола бурув кIоаргдаларца дузаденна обсадни колонанашта цемент хьохкаш, уж чIоагIъеш бурувдеттараша, промысловикаша, ремонтникаша деш дола балхаш чоалханегIа хул. 140 градусага кхоачаш йIовхаьни 400—600 атмосфер давлени йолча хьалашка ю обсадни колонаш чIоагIъяра йола цементаж.

Нагахьа санна цу тайпара долча хьалашка цемент лоацалургйоаца хIама да дича авари ца хулаш чакхдаргдацар обсадни колоннашта цементаж елга. Хоаш ма хилара, мехкдаьтта тIоавашта гарга кхаьчача обсадни колоннашта хьекха цемент 10—15 минута лоацалу. ХIаьта царна цементаж еча цкъа Iочуйохийт 50 тоннагарь бIаь тоннага кхаччалца цемент. Из болх бу 3—4 сахьат. Гуш ма хиллара цу юкъа 15 — 20-за лоацалаь тарлу цемент, цох доккха зе хургдоа паччахьалкхена.

Из ца хилийтара «Сунжанефть» мехкдаьттен гаж йоахача управлене пайда ийбе балабаьб сульфит - спиртови бардж (ССБ). БIаь градусага кхаччалца температурей лакха давлений хиларах цемент лоацалийтац из. 130 градусага кхоачаш йIовхал йолча моттиге обсадни турбанта цемент хьоаха езаш хилча цига цемент лоаца ца хилийтара пайда ийбер винно - каменни кислота да. Винно - каменни кислота мехха чIоагIа деза да. Из деттаж обсадни колоннашта цементаж ерга дIабоаха мах планагIа бовгIачул лакхагIа хул.

Из бахьан долаш обсадни турбанта цемент хьоахача хана пайда ийбе болабир синтетически винни кислотах (СВК), из даргIа а да аттагIа Iалашдулуш а да. Цудухьа укх тIеххьарча шинкъаь шера цох пайда ийбе болабаьб бурувтохача.

Скважинашта цементаж еча дакъа лоацаш хул тха управлене цементировочни агрегаташ, «Грознефть» объединено тампонажни контора Карабулакски участка начальник Антонов Дмитрий Акимович.

Итт шу дизад цу йоккха опыт йолча специалиста Карабулакски къахьега, цу юкъа дикка дегIаенай участкерча агрегатий мощность. Хьалха 250 — 300 атмосфер давлени мара ца лоаш хинача агрегаташта метта хIанз тхо долча болх беш я 400—500 атмосфер давлени лоаш йола агрегаташ. Цунца цхьана дегIа а баьнад хьахинаб башха-дика специалисташ. Дукха ха йоацаш тампонажни контора инженераша Ю. Шапошникова, В. Тихонова кийча а яь производствана юкъейихьар керда автоламкашш регистрирующи прибораш.

Хьалха цемент лоацъяла йолаенна хан цун хьоккамаш кеппер ламагIа хьайдо довзаш хулар, цо кхоъ-диъ сахьат довдора. Цул совгIа спуско-подъемни операцеш чакхйоалхача 5—6 дийнай бийсен ха йоалора. ХIанз специалисташа кийчъяь регистрирующи «цементомерамаш» яха прибораш оттайича дезз из болх дикха атача бьятиаб, скважинашта ремонт ше йоаккха за кIезигъеннай, царна ше йола ремонт дукха дикагIа хул. КIезигагIа ха дIайода спуско - подъемни операцеш чакхйоалхача а.

Скважинашта цементаж ечеи спуско - подъемни операцеш ечеи хьинаре къахьегарца белгалъяьна я бурувдетта мастераш Н. Н. Вилкови Х. С. Ацшеви керте латта скважинашта капитальни ремонт ю бригадаш. Цу бригадашка колонаш масала дика чIоагIъеь, лоабата маркхал дика кийчбаь хул, заявки еккостаьнка дIаеттаь латтача параметраша дамa кийса бу болх. Дукхача цементах маркхал кийчбара ерригa процессаш механизированни тайпара чакхйоах. Цига цар пайда эц лакха энерго йолча цементносмесительни машинех - бункерех. Бригадаша тIеххьасачашъяьй дIабахача бiь бетта задани, укх бетта хьалхарча шин декада план. Укх шера цар кхоьй эзараш сомий мьаха бурувдеттарашта чIоагIа ешаш йола материалаш...

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха воинхагIвола геолог.

Социализма мехкашка

ПЛОЦКА ДОККХА ХИМИ

ВАРШАВА. (АПН корр.). Доккхача химе центр а хими дIаетташ йоагIа къаьнара польски город Плоцк. Дукха ха йоацаш а тIеаьа цхьаькха а йоккха промышленни предприяте ялар укхаз. 12 шу хьалхагIа, города гаьна йоацаш «Дружба» яхача мехкдаьтта провода трасс чакхъяьччул тIехьагIа, хьалхо йолайор Плоцко Мазовецки мехкдаьтта чакхдоахаи мехкдаьтта химически комбинат.

ХIанз комбинате хIара дешна чакхйоах советски мехкдаьтта 27 эзар гаргга тонн, укхаза хьано Польша халкъа боахама боккхача доархIама йолц 46 тайпара мехкдаьтта химически продуктаж.

ПИНОС ЯХАЧА ГIАЙРЕН ТIАРА РАДИОМАЧТАШ

ГАВАНА. (АПН корр.). Куба пртбоахама производство доарсIане центр хулаш йоагIа Пинос яхача гIайренах. Цига цитрусови сома башанаш дIаегIай, хьалхьй дукха - шурий фермаш. Парте правительстве бахьа тIеххьехийтагIа гIайрен тIа еннай добровольни йоккха группа. Республика политически культурни вахар цунгга лел нагарзхошта хайтар духьа укх денешка гIайрен тIа хьайийллай гавански станций программа передачаш лувш йола радиотрансляционни станци. Столицера радиопередачаш къалувнаран уж дIайоаржарал гIайрен тIа къаьстта лакха антенна оттаяь. Станце чу оттаяь Чехословакера ена 30 киловаттови шиь передатчик. Станце оборудовани вIашагIйоллача кьинаре даьхь дааьнад Пинос яхача гIайрен тIара къонача къахьегамхоша.

ДАЬГIЕНАШТА ХИЙ ТIАДИГАР

УЛАН-БАТОР. (АПН собкорр.). ДIайха дешш оттарна буровой установкай тато енае йоллэний Монголе ораман. Из да мехка хий боахама министерства специалисташ лаьтта кIалхара долха хинш Iамарш лала болабалар. Укх шера дагIенашта 320 буровой хьалхен шар гIув ягке ба уж. Мехкарча цхьайолча аймакашка 425 гектара тIа хий деха системаш хьоргья. Укх шера хий тIалоалладарга дIадаьнд, та даьрхIад 67 миллион тугрик. Уж балхаш дара монгольски дотагIашта доккха новкъостал ду СССР-ера Венгререн специалисташа.

«ДУТРА» ЯХА ТРАКТОР — АФРИКЕ

БУДАПЕШТ. (АПН — «Будапресс»). Дукха за йоалаш Парижe хинача мртбоахама выставке [illegible] боахама лаьрхIа шоай хIанаьра машинаш оборудовании хьакха оттаьй 60 совгIча маьла. «Комплекс» яхача Венгерски арахьара торгови предприятe хьехар, белгала аьлча, «Дутра» яхача тайпах бола, французски компаниeх специалисташ чIоагIа могаш йийна тракторам. ХьунагIа долача, лободка а йоалош йолча керда хьалхем тракторех татачух [illegible] Эгарa даьгIа доаха тропически [illegible] бокъ бу цу машиной мотораш. Венгерски трактора доккха заказаш даьд дукхахча африкански мехкаша. Укх шера 60 процент [illegible] «Дутра» экспорт.

ЛЕЛАЕ АТТА ЙОЛА «МАРИЦА»

СОФИЯ. (АПН — «София — пресс»). Дунен хьалхьашта кагьчена рынке чIоагIа хестаеш я «Марица» яха болгарски копайоахуп ду машина. Из еьла яьле [illegible] социалистически содружества мехкашка а дукхача капиталистически пачхьалкхенашка а. ХIана керда модель кийчъеш ба болгарски специалисташ: «Марица-141». Ишта арахеца евш я цьхьагар автоматически чуделкаш а хьавахтурана [illegible] а йола «Марица-51». Лелае атта йола [illegible] боабу ду электрически машина хьалра болх дIабоалабенай.

Варна Болгаре кемаш ду центр хинна а ца Iеш, мехка йокхагIйола Iаьржача форда порт а а. ХIара дийнахьа укхаза довгIа, дунен дукхача мехкашкара кемаш. Каст-каста укхаза хул советски лайнераш а.

СУРТА ТIА: подъемни кранабахача техникаш керда карта хьаьж Болгаре дена советски тергови кемй дохкаеш латт.

БТА — ТАСС сурт.

ИТОГОВИ ЗАНЯТЕШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Гудермеса района «Октябра 40 шу» яхача колхоза парткома секретарь нов. С. Селимханов колхоза правлене вар тхо дIакхачача хана.

— Тахан итогови занятеш хул Къаьдий-Юрта, Азамат-Юрта, Энгель-Юрта. Колхоза парткома членашта В. Дукуласвни Х. Алханевни тIадиллад занятеш еча хана цига хIана, — аьлар цо.

Тхо дIадолх юкъерча школа. Цига хина эзар марксизма-ленинизма кердий школаш юххьанарча политшколай итогови занятеш.

Хьалхара шу дац школа хьехархой Т. Алхатови Д. Абдулаеви колхоза партийни организаце пропагандисташ бола. Цар цу балха тIа Iоаьлй тоьал опыт. Шоай пропагандистски балха опытах парте горкомо еча семинарашка дийцад цар.

Тхо да пропагандиста Т. Алхатова еча итогови занятe. Истола тIа яийсдаь Iодехкад социализма политэкономе темагIа дола билеташ.

—Новкъостий, эр дьлагIа шу да, — йоах Т. Алхатова, — партийни дешара системе вай церашш дола. Оай дIаеннай парте исторех, коммунизма политэкономех йола экзаменаш. ХIанз вай дIалургъя социализма политэкономех йола экзаменаш.

ЛадувгIараша цхьанна хьатIа а воагIаш билеташ дIаэц. Уж ийтта саг ва.

Шоашка кхаьчача хаттарашта жоп дала кийчлуш уж боахкаш, тхо долх юххьанцарча политшколе занятеш дIалуш йолча классе. Пропагандиста хаттар ду:

— Коммунизм яхар фуд?

Цу хаттара хоадамболлаш жоп лу бригада механика I. Хасиева.

Коммунизма материально - техническу база хьаккхолларах шоай колхозера, бригадера, звенера, масалаш а дхувлаш, дийца чулоацам болаш къамаьл дир свекла лелаеча бригадерча звеньевойс Джабраилова Марьяма.

Юха чудоагIа тхо экзамен ала кийчо еш хинача Т. Алхатова классе. № 18 йолча билета тIарча «Социализме товар хьадара башкалонаш» яхача хаттара жоп луш ва МТФ заведующи А. Ахмадов. Цу хаттара чулоацам кIоарга боашхаш жоп лу цо.

«Керттардар, — йоах цо, — шиь къамаьл хаддаш, — социализмо хьадеш мел дар дашш дегIаьха общества хьаштаж кхачашдара тIадерзадаь да». Иштта дика жоп делар нов. А. Ахмадова шийга кхаьчача билета тIарча «КПСС XXIV съезда къахьегамхой вахара хьал тоадарах» яхача шолагIча хаттара а.

«Социалистически мехкашта юкъера вIаши гIо деш цхьана къахьегията малагIча формашца дегIадоагIа?» яхача хаттара дика доашкаш жоп делар коммуниста Косумова. Шоашка кхаьчача хаттарашта чулоацам болаш темах кхеташ хилар хьагойтеш къамаьлаш дир колхозхоче В. Магитова, шофера М. Абдулаева, механика Ч. Абдулаева. Парте XXIV съезда материалаш юцаш цар массане а шоай колхозах масалаш кхийлар.

Чакхдаьннад дешара шу. Итогови занятешка къаьга хьахьехкар ладувгIаш хинача коммунистий идейни теоретически боарам лакхбенна хилар.

Партийни дешара системе шо мел Iемадаь хIара коммуниста ше къахьегача моттиге накъадаргда — йоах нов. С. Селимханова.

Из да я да шийта.

Х. ГЕБЕРТУЕВ,
КПСС Гудермесски горкома инструктор.

Партийни организацешка

КПСС Грозненски горкома VI пленума решенегIа тIадиллдарах XVIII городской отчетно-хоржамий партийни конференце сецаш кхоачашбарах КПСС горкома членаша коммунисташца хоаш а бем собранеш чакхъяьна хIанз города предприятей, учрежденей юххьанцарча партийни организацешка.

Цу деша хетаь собранеш хIанзье дукхахча организацешка чакхъяьннай. Укх тIеххьарча денешка уж хилар «Электроприбор» заводе, «Грознефть» объединени Старогрозненски автотранспортни конторе, «Чечингушводстрой» управлене, Новогрозненски ТЭЦ гIишлон управлене. Цига XVIII партконференце сецаш кхоачашбарах докладаш йир КПСС горкома членаша н.н. Чигринас, Епифанова, Бузуртанова, Ширяева.

Белгалдаккха деза цу собранешка партконференце сецаш кхоачашбарах хоам барал совгIа хIара предприяте гIулакхаш вIаштIехьдахарах хоалимболлаш дола къамаьлаш деш хилар, СССР хьаь 50 шу дизара кийчо яра хьакъехьа КПСС ЦК баьча сецамга хьежжа коммунисташа керда декхараш шоашта хьалхашка уттадеш хилар. ДукхагIа бола коммунисташ тIаболаш а коммунисташа шерра дакъа лоацаш а чакхъяьна уж собранеш, критикаи самокритиках пайда а эцаш.

Масала, из ала йиш я Новогрозненски ТЭЦ гIишлон управлене хинача собранех. Собране хинначар дийцачох гучадаьйр партбюрос комсомольски организаце балха кулгалдара гIулакх тесса дитарга. Укх тIеххьарча хана вIалла комсомольски собранеш хинначу укхаза, ВЛКСМ членех цхьабараш бIарчча шера взносаш дIа ца луш, цхьаккха тайпара дешар ца дешаш, общественни балха дакъа ца лоацаш ба. КIезига бац царна юкъе комсомольски учете боацаш лелараш а.

Цу хьакъехьа партбюрона цIенхаштта критика йир коммунисташа, из бола тоабара эшаш йола мероприятеш оттаь чакхйоахкага цуйна тIа а диллар.

Парте горкомо КПСС Заводской райкомаш ВЛКСМ райкомаш декхар тIадиллар цу предприяте партийний комсомольски организацешта эшаш дола практически новкъостал де, аьнна.

8 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

СССР хьаь 50 шу дузача денна сийленца накъабахара яхье баьнйача «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша дика къахьегама толамаш доах пятилетка шолагIча шера. Ер шу доладелча дена 15 майга кхоачаш планал совгIа цар даьккхад 3600 гаргга тонн «Iаьржа дошув» 3 миллион кубически метр гази. Мехкдаьттен газатен дIабода мах лоххбарах паччахьалкхена кходаьд укх шера 8 эзар сом. Социалистически яхье хьалха латт Халепов Иван Иванович керте латтача цхьоаларча районни инженерно - технологически служба коллектив. Укх шера планал совгIа цо даьккхад 3 эзар тонн мехкдаьттен 860 эзар гаргга кубически метр газ.

С. БЫНОДАРОВ,
«Сунжанефть» НГДУ плановый отдела начальник.

Хьанна эш Ермоловски элеватора комбикормаш?

Ермоловски элеватора балха валехьа партийни, профсоюзни, боахама кулгалхоча бехктокхамеча балхаш тIа хинна Ш. Ш. Шамсуев. 1971 шера октябрь бетта Нохч-ГIалгIай АССР ялата продуктай управленера вера из элеваторе балха. Кулгалде шийга дIаенна цех юххьанна дика Iомаеш, цун дикен мелеи оагIош малагIаш я хьожаш вар нов. Шамсуев. 1971 шу комбикормаш хьаьра план тIеххоачаш а еш, iнка чакхъяьккхар цехо. Дерригa хьоккамаш дика хиннадале а, пайда бара план кхоачашъянзар цехо.

ДIайолаелар укх шера хьалхара квартал. Экономисташца цхьана хIара денна еча анализаша, дерригa экономически дешаш, производство - йийайре дика когдоахийла хулийт. Чакхболан ибарь бутт, цеха начальник раьза воаш толам баьннабац, цхьабакъда, гIулакхаш тоалургхиларах бола теншам боц цун. Цеха коллектива собрани а гулйий, хьадда декхараш тIаоц. ХIара болхлочунца хьаьет-къаьста бесадаш ю, кхетама болх бу, хьехам тел, шоллагIа гензадаш Iомаю болхлошта.

ХьагIатт февраль... ПланагIа феврале 5000 тонн комбикормаш хьае езача метте, цехо дьаю 6068 тонн. Толам баьннаб. Цхьабакъда, из а кIезига ба. Юха а кердадараш лех. ХIара денна экономически болхлошца цхьана «Молния» яха газет арахец хIара смена комбикормаш хьаьра баь болх тIа а болаш. Сменашта юкъе яхь йолаю, цехера совнагIа бола нах мукъабоах, шоллагIча смежни профессеш Iомаю болхлошта. Болхлой материальни стимул лакхлу. ПланагIа март бетта 4500 тонн хьае езаш йола комбикормаш 5996 тонн ю. Хьалхарча квартале арахеца езача 14500 тоннана меттел хьаю 15662 тонн, е 1971 шера хьалхарча кварталаца ийсийча 142,1 процент кхоачашъю план. ПланагIа 1453 эзар сома маьха продукцена реализаце е езача метте 1582 эзар сома маьха ю.

Цеха начальника денна хьехама болх бу коллективаца. Цудухьа къахьегамхоаа безам дукхагIа айбеннаб болхлой, цудухьа пайдана хIамаш селханарчул дукхагIа тахан де, юрта боахама продукци дукхагIа арахеца гIерт хIарвар.

Цехе доккха кхоачамбоацар да къахьегама хьалаш хала хилар. ДегIа зухаме хоархIаш я комбикормови цех, хIаьта элеваторe тахан а тIехьа къоастадаьнна латт цун болхлошта специхача кийтбараш на баз моттиг къоастарахи дола деш. Дохк санна дом латт цехе, цхьабаьда, 1968 шера хьал а яь, болх бе йолаеча дена аспираци яц цехе дом араувзараш керда цIена фо чуувзараш.

Эгтара саготагIа долча дешаех цаI да цеха каст-каста юхаеца латта езаш хилар. Ермоловски элеваторера комбикормови цех республике цаI мара яц, цун деххар да юрта боахама предприятеш мел эш комбикормашца Iалашъяр. ДерттIа болх беш хилча денена бийсанна 300 тонн гаргга комбикормаш арахец цехо. Цхьабакъда, продукци чулоаттае хIаманш ца хилар бахьан долаш цаI е шиь смена сеце латта езаш хул, цкъаза ди-бийсаш а доах сеце.

Цех сецара бахьан да колхозашна совхозашна республикан деэзонел арахьара комбикормашь тIакхахьарах элеватор шийй продукци йоаха вIаштIехьа цо дIадаш шеаш хилар. Элеватора 60 метр мара гаьна яц Ермоловски кол тIара соллазараш леладу совхоз, котанашка хьежараш — 200 — 300 метр, хIаьта «Красноармейский» совхоз — 5 километр гаргга. Комбикормаш Ермоловски элеваторера дIайе езача метте, цу боахамаша Саратовски а яхьча а областашкара тIаккхухь уж.

Ца кхетадеш цхьа хIама да — малагIа гIойле йоал цунах цу боахамашта?

Укхаза белгалдаккха деза, юрта боахама министерства комбикормаш ийра планаш колхозашта, совхозашта харцахьа - уттаеш хилар, республикански ялата продуктай управленеца бунзаш це хилар.

Ермоловски элеваторера комбикормаш ийеча совхозашна, колхозашна, цхьыча предприятешa хангашхахьа, графикагIа дIакхаьхьа ба уж. Цу гIулакха потребителашта поставщикашта юкъе договораш уттаде деза, хIаьта уж толдадьрашта чIоагIа бехк бе боагIа.

Предприятеша шоай хаинахьа комбикормаш дIа ца кхадьар Iатть цеха болхлой аланенаш цо боаррамагIа болх барах.

Хьалхарча квартале цехо сеце латташ хьаьлача хана 1500 тонн гаргга комбикормаш арахецен паччахьалкхенна ахь тIа а пайда бален йиш яр цехо. Цу гIулакха лакке латтача организацеша чIоагIа новкъостал де деза элеватора.

Комбикормови цехе къаьстта хьинар айденна къахьегамхо мастер Ахкабов Темар керте латтача смена. Коммунистически къахьегама бригада яха цIи лаккхар духьа къовсам лоаттабу цу бригада. Тешаме а шоай хьинар ца кхоадеш а къахьег болхлоша Магомадова Говзас, Шехмирзоева Белитас, Китаева Кисас — дозаторщица, Муслиева Насирас, Зубиева Хадиштаь, Ахкабова Заидас — тарза увзачо, Эзирханов Исрапилкa слесарятарашь мастера, бригадина керте латтача сменни мастера Ахкабов Темара.

Шеко яц, комбикормови цеха ерригача коллективо дийтача тешамаца 1972 шу толаме, къахьегамера хьоккамаш лакха долаш чакхдоаккхаргхиларах юрта боахамерча хьайбашта эша продукци хьаьра дакъе шийна йоагIаш йола моттиг хоацаргхиларахи.

Л. ЭЛЬБЕРДОВ,
Ермоловски элеватора комбикормови цеха начальник.

ХАТАР ДОАЦАШ НИКЪ БАРА МЕСЯЧНИК

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

ХIара дийнахь 15 маера 15 июне кхачалца беррига мехка улицашкахь наькъашкахь арабаргба госавтоинспекце, милице эзарш болхлой, дружинникаш, школьникаш наькъашка транспортни чатараш ца хилийтара чакхдоаккхача Ерригсоюзни месячнике дакъа лаца. Соакха а санна месячнико лаьрхIар дукха нах цу балха юкъеозилга да. ХIаьта из цхьа бахьан доацаш а дац. ХIана кхерам боацаш наькъашка гIолла лелара деташ — хIаране гIулакх.

Наькъашка гIолла машинаш нахи дукха лелача хьалашка массаза а вегара дикагIа йола светофор хиннай водителийи гIашлойи дисциплина. Из геттара дика хьахьекхар дIадаха шу чакхдоаллаш наькъашка гIолла лелара кхевамале IалашъяраIчакхдаьккхача Ерригсоюзни месячнико. Цу наькъагIа гIашлой дисциплина дикка лакхъелар.

ГАИ болхлоша цхьана улицашкахь наькъашкахь дежурство лелаеш хилар предприятешкара болхлойи гIулакхера нахи, юрта боахачера къахьегамхой. Цу юкъа водителаштеи гIашлоштеи юкъе дIайоаржайир 100 эзар сонгIа тайп-тайпара памяткикаш, листовкаш, плакаташ, хьагуча а хьккхай, ца хулийташ цоца а хьй наькъашка гIолла лелара правилаш телхаш 2500 сонгIа моттиг.

Чакхбаьккхача балхо дика новкъостал дир водительски составна юкъе дисциплина тоайра. Наькъашка хатараш ца хилийтара месячник чакхдоаккхача юкъагIа аварен дикка кIезигъелар вай республике, дикка лакхъелар водителийи гIашлойи дисциплина. Цхьабакъда, месячник чакхдаларца юха а наькъашка гIолла лелара кхерамален правилаш телхар болабелар дукхабераш.

Тхона вгара чIоагIагIа дага йоаллаш а автомобилан гIашлочоан юкъера конфликт. Цу хьакъехьа шоай хана чIоагIа гIайгIа кхаьча лаьдьд Ильфен Петровен. Дукха ха дьина йоалашехьа а, гIашечун аьттув боацача вагIераьба хиннача автомобильни прогрессо цхьаьккха тайпа лоадама хувцам баьбац цун сакхетамен самалашкея. Оашош дIа уйла ел паш. ХIара акъалагIа дола хатар гIашлой бехкагIа хул наькъашка. Нигта я мехка гIоллара статистика. Вай республиках лаьца аьлча, даккеш кхы а вогIа я. Масала, укх шера хьалхарча квартале хIара шоллагIдола хатар гIашлой бехкагIа хиннад.

Аварен хилара бахьан цаI за — дисциплина ца хилар, улицашкахь наькъашкахь порядкацеи законацеи бехктоххам боацаш леладу гIулакхаш. Массехк дIа хьалхагIа хилар из. Медучилища студентка Черятникова Светлана моадай НIагIа снай коча заказ де аьнна. Маьре йодаш хиннай Светлана.

Юха шайодача хана наькъа тIа лийпа фу хургда а ца хьожаш еда дехьаякха лаьрхIад цо. Лала гIолла бода гIашдой никъ, а наькъа маьршал тела светофор а хиннай. Цхьабакъда, цхьаккха хIама теркалдеш хинвац из. Лоралъш ца хиларах, бокъо йоацача моттиго гIолла улицал дIадиханала йоларах машина кIалъ яхар из. Мраза, водител дикка хилерах цо юаш йисай ПоI. Водар хила а сахьат мича дап. Наькъашкара транспортни хатараш массаза а хилац нигта дика чакхдоллаш.

Наькъашка лелара бокъонаш телхоерашта юкъе Iалсьмате дукха ба шоай хоалахьарчей паччахьалкхенни транспорта водителаш. Алхха укх шера бетта 252 сонгIа авари хьй. 46 саг вийнав, 279 саг лозаваьа.

ЧIоагIа кхерамо ба корта бохо малар мехна а болаш транспорт лелхаш бараш. Наькъашка эгтара уназарагIа дола транспортни хатараш дераш уж ба. Масала, укх тIехкьарча 3 бетта наькъашка лелара бакъонаш 30-эза гаргга толхаьай цар. Царех дывалраш нах боаш а хиннай.

Цулухьа боккхача паччахьалкхен лоархIамера гIулакх да наькъашка транспортни хатараш ца хилийтара а водителаштеи гIашлоштеи юкъера дисциплина чIоагIъяра а Ерригсоюзни месячник чакхдаккхар. Из, эгтара хьалха, советски наькъа вахарен уназцIеноти йоакхо еш да.

Кхетадеш ма дарра, цох пайда балга пуйна юкъе дукхача наха, къаьстта а автобоахамий, промышленни предприятей кулгалхоша чIоагIгIа дакъа лацарах тийша хургда. Месячник толамо чакхдаккхара боккхача лоархIаме хургва автобоахамашка, промышленни предприятешка штабаш вIашагIйохкар.

Цо йиш хулийтаргъя рейдаш е, хоалагIа профилактически болх чакхбаккха.

Къаьстта уйла гIаххийта еза, бакъдар аьлча, наькъашка лелара дисциплина берашта юкъе чIоагIъяра. ДIадахача цхьан шера бераш машинашта кIал а долхаш дукха хатараш хийвад. Берий даьша-нанаша кIезига терко ю улицашка гIолла лелара бокъонаш берашта Iомаяра.

Школашка а нигта дешархочов хатар хинначул тIехьагIа мара дIабохабац цу хьакъехьа берашца беш бола хьехама болх. Цхьабакъда, берий даьша-ноаноша, берий бешамашкарча воспитателаша, педагогаша дицлу, наькъашка гIолла лелара кхерамален дешаш кампанегIа лоаде йиш ца хилар. Цу хьакъехьа берашца болх бар — хIара денчара гIулакх.

Кхетадеш да, пагахьа санна бокхагIбараш а эгара хьалхарча аргIашка республикера комсомольцаш а цу балха юкъе дакъа лоацаш хилча мара гIулакха аьттув баргбоацилга. Уж ба пионерийи школьникийи шефаш.

Дисциплина, наькъашка лелара правилаш йиза кхоачашъяр, гIашлойи водителаши шоайла лоархIаш хилар, бакъдар аьлча, цхьан бетта вIашгIехьдаргдолаш гIулакх дац. Из массаза а хIара сага тIалатта деккар за.

М. ХАДЖИЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР МВД ГАИ начальникан заместитель.

ТАДЖИКСКИ ССР. Нурекски ГЭС. Низаморъ хIанзалца хьа вIзаяк дунен гидростроя практикана. Дунен тIа эгара хьалха 9 балл сейсмичность йолча Пулисангински чIоже хьалъеш латт йоккха энергетически узел. Из да Къулба-Таджикски промышленни комплексе дог — Нурекски ГЭС. Гидроэлектростанце ший тайпара сунт кхо бIаь метр лакха аьдургья.

Беррига нохк ба Нурекски ГЭС хьалъеш. Цунца бовх бу металлургаша, турбостроителаша, проектировщикаша. Цу гIирса материалаши оборудовании кхуяйт кхо бIаь соагIча предприяте.

Нурекчанашца лелача юхе дакъа лоац Урала, Подмосковья, Запорожья, Харькова, Казахстански Магнитка болхлоша. ХIаране 300 эзар киловатт низ болаш йола хьалхара ши агрегат болх бе болалургья ханал хьалха — укх шера декабре. Укх деношка графикал хьалхе а булаш вIашагIйоллаш латт хьалхарча агрегата турбина белха чара, хьалъоь йоаккхаш латт крана кIалхара эстака.

ГIирс хьалберий ерригача подразделенешка къонсам лоаттабу эгтара хьалхарча агрегатий пхбальиц дIатесса бокъо яккхар дукха.

СУРТА ТIА: вIашагIйолларгйолча моттиге дIатIакхухьаш латт Нурекски ГЭС-а оборудовани.

С. Симонова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПИОНЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Шоай пионере ах бIаь шу дизара кхачъаболхаш кхоашкара дика совгIаташ кийчдара яхье баьннаб Микрорайонерча № 56 йолча юкъерча школа дешархой. ХIаьале дика гIулакхаш карагIдьиннад школа пионерски отрядашта. Школана гонахьа, кор де шарлоша егIа гахьаш дегI дахьаш я.

Дукха болх баьб къахьегама десанташа. Дика чакхъяьхай цар тиша аьшки хаьлати гулдара операцеш. Пхьалах 25 тонн гулье, ездача хIаналле 35 тонн гулъьый.

Укх деношка «Пионере шерашъ» яхача темах дикагIдолча сурта конкурс чакхъяьккхар школа пионерски отрядаша. Халкъа боахам дегIабоалабеча пионерашта карагIдийнарех, тIема кхерам тIааттача хана Даьхе лорадеш лаьттача пионерех а кхы а дукха сурташ дар конкурсе.

Ленина цIерагIча пионере 50 шу дизара хетадаь школо дIадоладаьча дикача гIулакхашка ха маьхал лларех школерча 36 пионерски отрядех кийттанена ВЛКСМ ЦК ленташи пионере 50 шу яха карара-кара тела вымпелаши хла отталаьд, хIаьта дикагIболча активисташта деза совгIаташ призаши еннай.

Т. ГАЙДУКОВА,
№ 56 йолча Грознерча юкъерча школа хьехама болх бера даьнъа завуч.

ЮБИЛЕЙНИ ГРАМПЛАСТИНКАШ

«Мелодия» яха Ерригсоюзни фирма йолаеннай СССР хьаь 50 шу дизара хетаъь грамкластинкаш арахеца.

Арахецаргаш В. И. Ленина дагча къамаьлий альбом, цуна юкъегIоргъя ший хана дIаязъянь кхана сийлахь - йоккхача баьчча выступлениеш. В. И. Ленин вагь 100 шу дизара хетаъь Кремлевски Дворецe хинна торжественни заседании дIаязаъь альбом, «Ленин кхаь революце» яха композици.

«Ленински моттигаш гIолла» яхача серегIа арахецаргья «Ленин Казане», «Ленин Шушенске», «Ленин Поронино», «Ленин Разливе» яха пластинкаш.

Чакхболаш латт Сийлахь-боккха Даь-мехка тIом болча хана дIаязаь фонохрестоматия арахецара болх а.

Нигта арахецаргья «СССР халкъий искусство» яхача серегIа бора юбилейни пластинкаш. Шо къаьгта хьахьоккхаргда ерригача союзни автономни республикай музыкальни искусство цатIаяр. Цу альбома юкъегIоргда Нохч-ГIалгIайчен композиторий дикагIдола иллеш, халкъа мукъамаш.

Цу грампластинкашта заказ де бог я вай республика мах бора организацешка гIолла.

М. МОЛЕЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 май

10.55 — Бос бола телевидени. Москва. ЦIе майдане. Ленин цIерагIча Ерригсоюзни пионерски организаце 50 шу дизара хетаъь передача. 12.30 — Пионерски концерт. 13.00 — Документальни фильм. 13.50 — Кердадераш. 15.35 — Передачий программа. 15.40 — Телевизионни кердадераш (гIалгIай, эрсий меттала). 16.00 — Пионерий мехка 50 шу дуз. 17.30 — «Котлаш» оалавной почтаз. Передача дIахьу Советски Союза шозза Турпала эскарандарала Батова. 18.00 — Дезача ден концерт. Съездий Кремлевски дворецера трансляци. 20.00 — Ленина цIерагIа йола Ерригсоюзни пионерски организацe 50 шу дизар дездечара репортаж. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Бос бола телевидени. Музыкальни комеди. Ленинградски театра артистий сийре. 21.55 — Спортивни программа. ТIехьарча кердадераш, передачий программа.

18.05 — Интернациональни войнай ковдаш дерригa къамаши халкъаши кхетадалар гIулакха КПСС лоархIам (нохчий меттала). 13.20 — «Хьалхара кулгахйоалкхергаш» яха художественни фильм. 14.40 — Спортивни программа. 15.40 — «Сийлахь - доккхача гIулакха тIехьара бIухой. Граждански тIема турпала Иванов ЭлIама (гIалгIай меттала). 16.00 — Документальни фильм. 16.50 — Пропагандисташа дуни. 16.25 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.55 — Социалистически яьлах котало яьккхача кхалкъарта къахьегамхошта дола концерт (гIалгIай меттала). 17.30 — Экономико - математически методаши вычислительни техникен юкъейаккхара лардатIа халкъа боахам лелабеша тоадара гIулакхаш. «Iилман технически информацей дачинальни системаш». 18.0 — Самукъаьнеча клуб. Химикий культура дворец. 18.40 — Дунен халкъашта юкъера обзорни (нохчий меттала). 19.00 — Бос бола телевидени. «Доннойа» яхача телевизионни художественни фильма премьера хьалхара сери. 20.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» (Ленинград), «Спартак» (Москва). Ленинградера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эдуардо де Филиппо. Ермоловий цIерагIча Москвасни театра «Шоатта, кIирандаш, оршот» яха спектакль. 23.30 — Спортивни программа. Тиестелча кердадераш, передачий программа.

20 май

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Бос бола телевидени. Массанна йола гимнастика. 9.30 — Кердадераш. 9.45 — Осипова цIерагIча Паччахьалкхен Академически эрсий халкъа оркестра концерт. 10.35 — «УнахцIено». Iилмани популярни программа. 11.05 — «Тхо пионераш хургда». Октябрятий концерт. 11.30 — «Горизонт» яха Ленинградера передача. 12.30 — Болхлой стоаве. 12.30 — Документальни фильм.

РАДИО

19 май

6.30 — «Юртара IуйрIе» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Пионерийн берийн виш (нохчий меттала). 8.45 — Юбилейне накъьдоккхаш яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.00 — «Вай юьлоттагIенца ба» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.15 — «Вай Даьхен аренашка» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.00 — ГIалмакхой эшарий концерт (гIалгIай меттала). 16.15 — «Вай Даьхен аренашка» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.30 — ГIалмакхой эшарий концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

20 май

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Къонаш» (эрсий меттала). 14.00 — БIаьстан кхаь литературни радиокомпозици (гIалгIай меттала). 14.20 — Кавказа халкъий иллеш (гIалгIай меттала). 14.45 — Нах бола цIенош цIена лаладара дола лоре хьехамаш (нохчий меттала). 15.15 — Передачий программа. 15.20 — «Вай мехка гIолла музыкальни никъ бар» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.00 — «Мозсолтар» яха Хамидова пьеса (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республикин гIоллех Грозней хуьцалуш морхаш а йолаш, йочаи а йоаиаш, малхбоалехьара гIаьхкьача болраме мух а хьекхаш хила а фегара температура республике гIолла 21 — 26, Грозне 23 — 25 градус йIовхал йолаш хила, а тарлу. Кхоаччи хоинен фегара температура бийсашка 8—13, деношка 24—29 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОВЕТСКИ МЕХКАЦА ВIАШАГIКХЕТАР

«Массаза а са догIгIоаа а даьхад, со цец а ваьхав Советски Союзо, цун экономика, Iилма, техника чIоагIа дегIаехаро, Милански ярмаркерча советски экспозице, вайна вовш бIаргашта бIаргга мел дайнараш, вовш хулгтехараш ала а мегаргдолаш долча хIамаша, соне хетаргахьа, кхы цIаккха а шеко хургйоацаш тешабергба, сага низах ког гIортолга еш йолча общественна карадIоаллалургдолчох ца тешараш».

Дукха ха йоацаш дIакъайлача дунек халкъашта юкъерча традиционни ярмаркерча цхьан отзывай книжка тIа из йоазув даьд Сиракузерча адвоката Гвидо Франкос. ХIаьта из тайпа йоазош бIаьш а да: итальянцаш, немций, англичанаш, французаш, Iарбий. «Виззак шийна нийса кхы цхьаькха боацен Советски Союза толам», — советски экспозица толам нигтта баьшхар «Иль соле-24 оре» яхача газето.

— Массаза а доккхагIдола дакъа традиционни экспонаташа дIалоацаш хулача кхыча выставкашка оаша доацаш,— яхаш дуц советски экспозице коммерчески директора Н. Рыжкова, — хьажа ухарий теркам тIаберзабе гIийртар тхо СССР-а промышленноста керда прогрессивни даькъош дегIадахкара.

Цулах дика гIойле кьлар. ХIана, ярмарка эгтара хьалхара итогаш яьча хана, тучадьлар, цо болх беш яьккхача юкъагIа итальянски фирмаштох советски организацешкен юкъе дукха контракташ яь хилар. Цу соглашенешка хьежжа Советски Союзо, масала, Итален дохьийтаргда дизельни доагор, электродвигателаш, химически продукташ, тайп - тайпара установкаш, кузнечно - пресс оборудовани, целлюлоза, кхидола товараш. Итале СССР-е кхухьийтаргья декоративни пластик, истола тIа лоаттаю счетни машинкаш, подшипникаш хьаьрзана станокаш, тайп-тайпара инструменташ.

— Миланска ярмарке дакъа лоацаш СССР хиларо — белгалдаккх Н. Рыжкова,—кхы цхьаькха лоархIаме гIо боакх доттагIал долеш чIаьни гIойле йолеи советско - итальянски бувзамаш дегIадоаладарга бодача новкъа гIолла.

Из тайпа уйла йолаш ва Москва «Электроимпорт» яхача итальянски фирма вихал вола Дж. Саворетти а. Цо дукха шераш хьалхагIа дезз толаме цхьаца гIулакхаш леладу советски арахьарча торгови организацешца.

— Тхаьцига Итале дукхаъ ха хьалхагIа деза кхетадаьд советски индустре йоккхий масштабашц торонаши хилар, — йоах цо. Цулухьа вай шийна е оагIонна гIулакх хуласт да хIанзара бувзамаш хьалдоаттадари чIоагIдари, хIаьта нигтта кердадараш уттадар а. Шун паччахьалкхено шийи 50 шу дизар белгалдоаккхача шера, оаш хьахьокх, хьалха тIахьа йисан къен хиннача Россена ах бIаь шу мара ца йоацача юкъагIа фу карагIдьиннад. Шун толамаш, белггала, Iалсьмате доккхий да. ХIана из бакъдергда мотт соиа хIаране.

Ярмарка Янстонинней. Стендаш вIашагIйоахаш латт. хьажа баьхха дукха нах дIа-юха бахаб, Цхьацца хIама шийна йолаш вахар царех хIаравар: цаIаш — «Луноход» фотографи тIадола журналаш, вожаш — Советски Союзах дола брошюраш, кхоалагIбараш рекламни проспекташ. Цхьабакъда, массане а нохашна дехьа керттердар — Советски Союзаца вIашагIкхетарах, цун индустрена, Iилмана, техникана карагIдьиннарех йола уйлаш.

И. ГРАШИН,
АПИ соб. кор.

Рим.

Уганда яхача мехка тайп-тайпарча минингашка къахьегаш ба советски лораш. Цу африкански мехка эзараш бола нах лачара а баьлаб, могашал юха нигтта а оттаьй цар.

СУРТА ТIА: Ярославлера советски лор Лев Шарыхин (аьттехьарвар) Форт - Портала госпитале унахчуи чов ехкаш ва. Цу городе цаI мара воаца советски специалистах угандийцашa «Омуфуму» оал, цун маIан «сийлахь-боккха дарбач» яхалга да.

Б. ВАСИЛЬЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАН КЕРТТЕРА ДОШ

Кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарех дезешта ерригана Европа юкъера совещани гулъяра хьакъехьа Варшавски Договора членаш долча мехкаша еша предложенеш санна шера диапазони оази йола инициативаш сел дукха а йовзаш дипломате исторена. Хургбола историкаш, из идея кхоачашъярга бодоча наькъа анализ еш шоаш болча хана, шеко йоацаш, пенбаьнка хургба из еннечул тIехьагIа деза халкъаша шерра къовсалъяь тIаьпиалцийолча хана дIаяха ха боарам боацаш чоаца хиларах.

1969 шера марте Варшавски Договора паччахьалкхений Политически консультативни комитета Будапештски совещане дакъе лаьцараша, хоаш ма дарра, кхыча европейски мехкий правительствашка предложени елар ерригача Европа юкъара совещани гулъе аьнна. Натахьа санна цу хана Европе лаьтта хьалаъ цхьайолча малхбузехьарча паччахьалкхений юкхьанцара реакции хIанзарча из идея овлашца кIоарга дунен халкъента юкъерча вахарах чуяхача ханарча хьалаца лийедича, вайна белгалдаргда, дикалга диллача кердача ситуацено хьалхашка вай латташ хилар. Совещани гулъяра проблема а хIаьта нигтта цун лекхарийн лерхIарийн хьакъехьара дискуссеш а тIа-тIа боккхагIча боараме европейски паччахьалкхений теркама юкъмоттиге дIаютташ латт. Социалистически мехкий инициатива хьахьекхар континенте белгалъьнна коллективни кхерамален принципаш тIа машар чIоагIбара юкъара платформа лахара тенденци.

ЛерагIа коллективни кхерамзлени тIехьалатташ хьа а яьхнай, дIа а бола социалистически паччахьалкхенаш — Варшавски Договора членаш. Европерча правительствах тахан цхьаннe шерош тIа оттаяц машар Iалашбара лардера принцип лоархIалуш йола хIанзарча доазоний статус-кво. ТIом чакхбьнначул тIехьагIарча континента карта хувца беза боллаш шоаш хилар цхьаннахьа хьакхайкадаьд дунен молагIча тIема результатаи бакъъи тIеза ца тугаш хишача националистически реваншистски гIозараша. Цхьабакъда, масса шера самукъадакха метаргда яьссача уйлашца?

Советски Союзацарчен Польшацарчен ФРГ договорашта кулгаш яздар, йиъ державо Малхбузехьарча Берлинах дайна соглашени яр, ГДР-ан ФРГ-енен юкъе транзитни сообщене хьакъехьа соглашени яр, ГДР правительствачен Малхбузехьарча Берлина Сенатан юкъе барт хилар — уж дерригa хIамаш социалистически паччахьалкхенаша Европе кхерамзлен машари Iалашбара наькъа тIа кIаьд ца луш къахьегарах хьахиннар.

ХIанз боински бундестаге дебаташ латт Советски Союзацарчен Польшацарчен договорашта ратификаци яра лешах. Боински политика хIанзара реалистически никъ ФРГ парламентерча дукхагIчар чIоагIбергхиларга догдоахаш я европейски общественность. Цхьабакъда, теркал ца беш дита йиш яц социалистически мехкашара гIулакхаш тоадара духьала барий гIулакхаш а.

Европейски общественность сагатдеш я нигтта континента кхерам тIабоссабеш йола машара гIулакха кхераме капиталистически мехкий шоай къаьстта группировкаш вIашагIъехкара тенденци а.

Цу дерригача хIамаша, цхьана хьайннача, вла йиш хулийт, кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен дешашта ерригача Европа юкъара совещани гулъелга тахан дунен халкъашта юкъе цхьана леладеча гIулакхий дерригa лоакъош чулоацаш йола эгтара хьалхарча аргIара тема хилар. Праге хиннача Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане тIайийча Европерча машара, кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьолча Декларацена ларде улл из уйла.

Ричард ВОЙНА,
польски журналист.
(АПН).

Варшава.

ЦIИЙ А—БИЗНЕС

«Оттава ситизен» яхача канадски газето дукха хе йоацаш кепатеха арахьнхай США-рча дуккхача хьал даршта аьттув болаш йола бизнес а хинна дIаетта цIий доахкарах йола статья. Цу статьяй лоашна чулоацам бувц АПН-о.

Дуна ха йоацаш уназрбохош хайра америкаьйнашта, переливани яра больницаши клиникаши консервированни цIийна Iалашъелга хIамах сакхуеш болча, шоай бехкагIа хIара шера эзараш нах боача хьалдараншта боккха пайда луш дола гIулакх хилар.

Общественносто дIадех хIана США ялх эзар хIама яц вьина йолча донорски пунктащта паччахьалкхен тIахьожам оттабелга. Цхьабакъда, частни фирмаш а къаьеттел цхьайола паччахьалкхен организацеш а лухьалъялар конгрессе дIатуенкача законопроектана. Масала, уназцIено лорапра, просвещене, социальни Iалашон департамента вихало хьакхайкадир «частни предпринимательствана юкъегIерта йиш яц» аьнна.

ЦIий моллагIа дола хIама санна дохка-эца йиш йолаш лоархIаш вIашагIкхийттача Штаташка. Кертторча даькъе из кйду бахкарашкара, наркоманашкара, лийца боахкарашкара. Пхьтах (500 грамм гаргга) пхи доллар долаш цIий хьа а ийдеш, хьалдараша шозза - кхозза безагIа болча маьхах юхадоха из. Шоай аргIанна махаш IотIадетт пуьна больницашка а. Дукха ха йоацаш Калифорнерча цхьан клинико счет яйтай керда дог чуоттадаь хиначa, вешача пациентах йисача жерочунга. Алхха цхьан консервированни цIийн массехк эзар доллар дIадийхад больницаj.

Больницашта тедача цIийца дукхагIа йолча хана тайп-тайпара лазараш хьеду бактереш хул. Стэнфордски университетерча доктора Аллена даьча тохкамаша хьахьекхар, уназцIена боацача нахах даькхача консервированни цIийца гепатит (дийкка хула лазар) яха лазар хьеш йола бактери дукхагIа карйеш хилар. Цо хьакхайкадаьд, из бахьан долаш хIара шера 10 эзарнега кхачалца америкацаш боаш а хIаьта кхы а 75 эзар сагах инвалидаш хулаш а хилар.

Дукхача экспертишта хетачох, Аллена хьакхайкаь даикеш дукха а лохагIа а. Цар белгалдоакх, цIий чудеттачул тIехьагIа хIара шера 35 эзар гаргга америкацаш боаш а ах миллион гаргга цамогаш хулаш а хилар.

Къело кIалбитача, шоай цIий долларех дохкача наькха цIийца гепатит хьеду бактери хилара торо Iалсьмате йоккха а. Гепатит яха лазар кхетара торо кхы а йоккхагIа а городий горнигашкара е набахтенашкара нийца алкоголикийи наркоманийи цIий чудоттача хана.

ЦIий тоача хана кхийтта гепатит лазар, массаза а, боарбголаш хул шоазтхьа шерал тIех ха яьннача кхе. Цхьана а дарбон цхьанна а могашон боккъонца бербабац. Цхьабакъда, из нигтта долларашехьа а, хIара шоттадийнах IуйрIйна ворхI сахьат доалаш Нью-Йорке, Чикаго, Сан-Франциско, Лос - Анджелесе, кхыча городашка донорски пунктий наIарашка Iалсьмате йоккхий очередаш хул алхха шоай цIий а дехка мара массехк доллар даккха моттиг йоацарий.

(АПН—«Оттава ситизен»).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1972 ШЕРА II-ча АХ ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста транспорта, гIишлошъеча, предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайезлув доаржадеча общественни уполномоченешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: 6 бетта — 1 сом 56 кепик.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1972 ШЕРА ШОЛЛАГIЧА АХ ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51. 364051. Ленина рана, 11 (2-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-09; редактора гIо — 3-39-11; Iалашонаша секретара — 3-34-38; партийни вахарна культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-39; юртa боахама отдела — 3-42-29; кехатий отдела бухгалтера — 3-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051. г. Грозный, ул. Ленина 11, (2-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-09; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-39; отдела сельского хозяйства — 3-42-29; отдела писем и бухгалтерии — 3-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05104. Заказ № 3003.